TACHE PAPAHAGI
Maître de conférences à la Faculté des Lettres de Bucarest

IMAGES D'ETHNOGRAPHIE ROUMAINE

(DACO-ROUMAINE et AROUMAINE)

TOME DEUXIÈME

431 photographies originales, avec texte français et roumain

BUCUREŞTI

MCMXXX

TACHE PAPAHAGI
Maître de conférences à la Faculté des Lettres de Bucarest

IMAGES D'ETHNOGRAPHIE ROUMAINE

(DACO-ROUMAINE et AROUMAINE)

TOME DEUXIÈME

431 photographies originales, avec texte français et roumain

BUCUREŞTI

MCMXXX

Toute reproduction interdite

Tous les exemplaires seront numérotés et porteront ma signature 32 —

PRÉFACE

On sait avec quel intérêt et quelle passion un archéologue, par exemple, recueille et garde dans son musée toute relique appartenant à la vie d'un passé éloigné. On sait de même avec quel soin on dépose aux archives tout document historique concernant le passé ou le présent. Il est temps que l'on en agisse de même pour les documents qui reflètent la vie ethnique d'un peuple. Les transformations profondes qui s'opèrent de nos temps réclament impérieusement une prompte exploration de toutes les manifestations de notre peuple, savoir: d'un côté, des manifestations fluides, de celles c'est-à-dire qui ont trait au folklore — oeuvre que nous avons déjà préparée presque complètement — et, de l'autre, des manifestations concrètes, c'est-à-dire ethnographiques. Par là nous pourrions aussi arriver à connaître d'une façon aussi complète et aussi documentée que possible l'origine et l'évolution historique de notre existence ethnique sous ses divers aspects.

Autre comparaison. Un botaniste ne se contentera pas d'avoir dans son musée seulement le représentant-type de telle plante; au contraire, si la nature ne les lui recèle pas, il cueillera toutes les variétés de la même plante, voire même des représentants-types identiques de la même plante, mais appartenant à des contrées diverses. Il en est de même du linguiste ou du philologue dont les

PREFAŢĂ

E cunoscut interesul şi pasiunea cu care un arheolog, bunăoară, strânge şi păstrează în museul său orice relicvă proprie vieţei unui trecut îndepărtat. Se ştie iarăşi cu câtă grije se depune în arhive orice document istoric aparţinând trecutului sau presentului. E timpul să se procedeze la fel şi cu documentele în cari stă închegată fiinţa etnică a unui popor. Prefacerile adânci ale timpurilor actuale necesită imperios o cât mai neîntârziată explorare a tuturor manifestărilor poporului nostru şi anume: pe de o parte a celor fluide, deci folklorice — lucrare pe care am şi pregătit-o aproape în întregime —, iar pe de altă a celor concrete, deci etnografice. In modul acesta ne-am putea apropia din ce în ce mai mult şi de o cunoaştere a originei şi evoluţiei istorice a fiinţei etnice sub diferitele sale manifestări.

Să mergem mai departe. Un botanist nu se va mulţumi să aibă în museul său numai representantul-tip al cutărei plante; din contră, dacă natura nu i le va ascunde, el va culege toate varietăţile aceleiaşi plante, ba chiar şi representanţi-tip identici ai ei dar aparţinând unor ţinuturi diferite. Iată, bunăoară, pe linguist sau filolog, ale căror cercetări ne ofer iarăşi interesante aspecte:

recherches nous offrent également d'intéressants aspects. En poursuivant sur le territoire entier de la langue roumaine l'existence ainsi que l'extension géographique de la notion de «venenifer, φαρμακερός», le philologue ne manquera pas de noter dans le dialecte aroumain la forme *toápsec* et dans le daco-roumain également la même forme † *toapsec*. Bien plus. Le philologue précisera les régions où cet élément lexical a circulé ou circule et celles où, actuellement, la même notion est rendue, dans le daco-roumain, par les mots *veninós* ou *otrăvitór* et, dans l'aroumain, par le mot *fărmăcós*. En d'autres termes il procédera à la formation d'un atlas linguisto-historique de la langue au point de vue lexical, sémantique, syntactique, morphologique ou phonétique. Cette méthode, aujourd'hui commune à plusieurs disciplines, s'impose aussi aux recherches ethnographiques. Voilà pourquoi bien des éléments, quoique identiques comme formes mais appartenant chacun à une autre région, ont été reproduits dans ce volume aussi. Des explorations de cette nature auraient pour résultat la composition d'une oeuvre vraiment imposante par sa valeur. Et si de tels travaux étaient faits au moins de siècle en siècle — et, si possible, simultanément avec des recherches parallèles de philologie, de folklore, de sociologie, de biologie etc. —, on verrait s'élever des monuments réellement grandioses. Un peuple y verrait reflétée comme dans un miroir l'image de sa vie passée tout comme un homme verrait les phases de l'évolution de sa vie par ses photographies faites d'année en année.

Profondément pénétré de l'immense utilité d'une telle oeuvre, nous lui avons

urmărind pe întregul teritoriu al limbei române existența precum și extinderea geografică a noțiunei de «venenifer, φαρμακερός», filologul nu va pregeta să noteze pentru dialectul aromân forma *toapsec*, iar pentru daco-română tot aceeași formă † *toapsec*. Ceva mai mult: filologul va precisa anume regiunile în cari a circulat sau circulă acest element lexical și în cari anume azi pentru aceeași noțiune în daco-română circulă cuvintele *veninos* sau *otrăvitor* iar în aromână *fărmăcos*. Va proceda, cu alte cuvinte, la formarea unui atlas linguistico-istoric al limbei din punct de vedere lexical, semantic, sintactic, morfologic sau fonetic. O atare metodă, azi comună multor discipline, se impune și cercetărilor etnografice. Iată, deci, motivul pentru care multe elemente, deși identice ca formă dar aparținând fiecare unei alte regiuni, au fost reproduse și în acest volum. Făcându-se explorări în felul acesta, opera ce s'ar închega ar fi în adevăr impunătoare prin valoarea ei. Și dacă asemenea lucrări s'ar face cel puțin din secol în secol — și, dacă e posibil, simultan cu cercetări paralele de filologie, folklor, sociologie, biologie etc. —, monumentele ce s'ar ridica ar fi realmente sublime. In ele un popor și-ar vedea, ca într'o oglindă, viața sa de ieri, în tocmai cum un om și-ar vedea fasele evolutive ale vieței sale în fotografii făcute din an în an.

Adânc convins de utilitatea neprețuită a unei astfel de opere, am pus în

voué tout ce qui, humainement, nous était possible, tant comme ressources pécuniaires fournies uniquement par nos appointements que comme forces physiques. De ces dernières nous avons usé jusqu'à l'extrême résistance dont notre corps, soutenu par l'ardeur de notre âme, était capable. Mais plus nos efforts se tendent jusqu'à épuisement, plus nous constatons que — tout comme dans d'autres domaines de recherches — ce que nous croyions être pleinement atteint ne constitue, de fait, qu'un commencement. Mais une telle constatation ne saurait être décourageante pour personne. Ce qui est réellement désolant c'est que l'éternisation de tout ce que nous présentons ne soit qu'iconographique. On comprend, en effet, aisément qu'il eût été autrement utile si nous eussions pu procurer en nature, comme une réalité concrète pour un musée, au moins une partie de ce que nous avons iconographié. Du moment que l'examen des divers éléments avait été fait dans leur milieu d'origine même, il ne restait plus que les moyens pécuniaires pour les acquérir tout de suite. Notre regret est d'autant plus grand à cet égard que certains objets ne peuvent même pas être photographiés, vu les nombreuses difficultés qui rendent cette opération presqu' impossible. De penser que les moyens pécuniaires ne sont pas toujours en concordance avec les efforts et la passion des explorations sur les lieux, voilà qui n'est pas très réconfortant.

En vain nous sommes-nous adressé à ceux qui, croyions-nous, avaient le devoir ou le pouvoir de soutenir de telles initiatives. Et, pour notre part du moins, nous avions de bonnes raisons pour faire de pressantes sollicitations.

joc tot ce mi-a fost omeneşte posibil, atât ca mijloace pecuniare provenite numai din salariu cât şi ca resistenţă fisică şi mai ales sufletească. Dar cu cât încordările mele se înteţesc până la epuisare, cu atât constat că adesea — ca şi în alte domenii de cercetări — tot ce credeam că e aproape complet urmărit nu constituie, de fapt, de cât un început. O atare constatare însă nu poate fi pentru nimeni un prilej de descurajare. Ceea ce aduce, în adevăr, consternare e altceva: eternisarea a tot ce presint nu e decât iconografică. Oricine îşi poate da seama cât ar fi fost de util ca măcar o parte din ce am iconografiat să o fi putut procura în natură, drept realitate concretă, pentru un museu. Cercetarea diferitelor elemente în însuşi mediul lor originar tot s'a făcut; nu rămânea decât să intervină mijloacele pecuniare pentru imediata lor procurare. Regretul creşte şi mai mult mai ales când e vorba şi de anumite obiecte ce, dintr'un întreg complex de dificultăţi sau imposibilităţi, nu pot fi nici măcar fotografiate. Şi când te gândeşti că mijloacele pecuniare nu stau totdeauna în armonie cu încordarea şi pasiunea explorărilor pe teren, evident că consternarea e şi mai mare.

M'am adresat — dar fără nici un folos — cui am crezut că e dator sau că poate sprijini asemenea iniţiative. Şi am stăruit în propunerile mele cu atât mai mult cu cât, între alte, nu va întârzia cine ştie cât şi ziua în care

C'est que, entre autres considérations, le jour n'est peut-être pas loin où nous-même ne serons plus, hélas, en état de faire journellement de 15 à 40 kilomètres à pied pour dénicher tout ce qui nous a semblé offrir un intérêt. Le lecteur voudra bien nous excuser de lui montrer au prix de quels efforts nous pouvons remplir ce que nous croyons être notre mission, le gaspillage d'énergie et de temps précieux que nécessitent ces recherches par monts et par vaux:

1. le dimanche du 1-er avril 1929, par un temps neigeux, nous sommes parti de *Lunca-Cernei-de-sus*, à pied et, par surcroît, chargé du matériel et des appareils photographiques; nous avons parcouru la vallée du *Șteiul* et, par le village de *Dânsuș*, nous sommes arrivé dans l'après-midi à *Tuștea* (27 kilomètres) ; le lendemain matin nous nous sommes rendu au couvent de *Prislop* et de là, par *Silvașul-de-sus*, nous sommes arrivé à *Hațeg* (15 kilomètres);

2. dans la matinée du 21 août 1929 nous partîmes dans les mêmes conditions de *Broșteni*, dans la vallée de la *Bistrița* de Moldavie, et allant en amont de ce cours d'eau nous passâmes par les villages de *Crucea*, de *Cojoci* et de *Chiril* et arrivâmes vers le soir à *Schitul-Rarău* (35 kilomètres).

Sur ces trois jours combien restait-il d'heures pour être, en dépit de la fatigue etc., consacrées aux recherches ethnographiques? Et, d'ailleurs, sont-elles bien nombreuses les semaines des vacances scolaires, que l'on puisse, le beau temps et la santé parfaite aidant, mettre à profit pour se livrer à de telles recherches?

Mais passons sur les si nombreux et variés efforts et privations — d'où les

nu voi mai fi în stare să fac zilnic cincisprezece până la patruzeci kilometri pe jos, pentru a scormoni tot ce mi s'a părut că presintă un interes oarecare. Ca să se vadă, în adevăr, câte sforțări se impun pentru acest fel de cercetări exclusiv apostolice, ce energie se irosește și cât timp prețios se pierde, voi releva numai două drumuri de regiuni muntoase:

1. în dimineața zilei de 1 april 1929, pe o vreme cu ninsoare, am pornit pe jos și încărcat și cu material și aparate fotografice din Lunca-Cernei-de-sus, am percurs valea Șteiului și, prin satul Dânsuș, am sosit după amiazi în Tuștea (27 kilometri); a doua zi dimineața m'am dus la Mănăstirea-Prislop și de aci, prin Silvașul-de-sus, am sosit în Hațeg (15 kilometri);

2. în dimineața zilei de 21 august 1929, în aceleași condițiuni, am pornit din Broșteni pe valea Bistriței moldovene în sus; trecând prin satele Crucea, Cojoci și Chiril, spre seară am sosit în Schitul-Rarău (35 kilometri).

Și acum, intrebarea: câte ore anume din aceste trei zile puteau fi consacrate, în ciuda oboselei etc., cercetărilor etnografice? Și încă ceva: câte sunt septămânile de vacanță școlară, cu timp favorabil și sănătate perfectă, în care se pot face asemenea cercetări?

Dar să trecem peste numeroasele și variatele lipsuri și sforțări — unele

périls ne manquent pas parfois — et sur lesquels nous nous réservons de revenir plus tard, lorsque nous ferons paraître le dernier volume de cet ouvrage. Alors on verra aussi l'apport de ceux qui ont eu le bonheur de disposer de personnel et de fonds soit propres soit de la part de l'Etat ou des institutions pour des recherches similaires.

Et pour conclure, quelques précisions.

Presque toutes les régions qui figurent dans le premier volume comme ayant été explorées figurent également dans celui-ci. En général ce volume aussi est consacré à la Transylvanie, à la Bucovine et à la Moldavie, toutes trois représentées par un nombre restreint de districts et d'endroits (v. p. 229—230). Certaines régions et certains districts — tels la région des *Pădureni* ou le district de *Piatra* — ont de nouveau été explorés: le matériel de ce volume justifie districts et d'endroits (v. p. 229—230).

Nous avons toujours eu soin d'apporter dans nos recherches une impartialité aussi parfaite que possible. Au lieu du matériel qui fait ressortir des traits caractéristiques d'archaïsme éthnographique roumain il nous eût été facile de donner des aspects de civilisation moderne. Notre sentiment est cependant que les aspects archaïques — tels, par exemple, les maisons (v. pag. 54 etc.), le costume (v. pag. 31) etc. — constituent une contribution non seulement scientifique mais aussi réellement ethnique.

Presque tout le matériel de ce volume a trait plutôt à la vie estivale du peuple roumain. Nous regrettons fort de ne pouvoir aussi donner des aspects de sa façon de vie pendant les trois autres saisons de l'année. Mais on en saisit bien

chiar riscante —, a căror relevare mi-o reserv pentru mai târziu — și anume pentru ultimul volum al acestei lucrări —, când se va vedea mai bine și aportul celor ce au dispus sau vor dispune de personal ca și de fonduri fie proprii fie de Stat sau instituții pentru cercetări similare.

Drept încheiere, câteva precisări.

Mai toate regiunile cercetate în primul volum figurează și în cel de față. In general și acest al doilea volum e consacrat iarăși Transilvaniei, Bucovinei și Moldovei, toate trei representate printr'un redus număr de județe și localități (v. p. 229—230). Anumite regiuni sau județe — cum ar fi ținutul Pădurenilor sau județul Piatra — au fost din nou explorate: materialul din volumul de față justifică deplin această reluare.

Am căutat să însoțesc pururi întreaga mea explorare cu o cât mai perfectă imparțialitate. In locul materialului care ne reliefează caracteristice de arhaism etnografic românesc puteam oricând presenta aspecte de civilisație modernă. Dar faptul că presint aspecte arhaice — cum ar fi, bunăoară, case (v. pag. 54 etc.), port (v. pag. 31) etc. — îl voi socoti totdeauna nu numai ca o contribuție științifică ci și ca una etnică.

Aproape întregul material înfățișeat aci se refere mai mult la viața de vară a poporului român. Regret mult că nu am putut cerceta și viața din celelalte trei anotimpuri. Dar urmărirea aspectelor de primăvară, toamnă și mai ales

les dificultés, notamment pour ce qui est de la vie hivernale, et il en sera malheureusement ainsi tant que les moyens pour mener à bout cette oeuvre nous feront défaut. Mais peut-être y aura-t-il un jour quelqu'un pour se rendre bien compte de l'utilité de cette oeuvre.

Pour des considérations faciles à comprendre, nous donnons ici en ce qui concerne la manifestation architectonique de la vie religieuse, à côté des simples églises de village, quelques monuments historiques, tels, par exemple, les églises érigées par certains princes de Moldavie, églises que le lecteur peut mieux voir dans les ouvrages de l'ingénieur G. Balș: *Bisericile lui Ștefan-cel-mare* (1926) et *Bisericile și mănăstirile moldovenești din secolul al XVI-lea* (1928).

La disproportion quantitative entre le matériel daco-roumain et le matériel aroumain est justifiée par ce que, d'un côté, on a affaire à une masse ethnique homogène de plus de 14.000.000 d'âmes, tandis que, de l'autre, à un fragment ethnique d'environ 200.000 âmes, disséminées sur toute la péninsule des Balkans. Néanmoins, les aspects d'ethnographie aroumaine eussent pu être bien plus nombreux, plus variés et plus intéressants si l'on eût témoigné de plus de sollicitude intelligente à l'égard des problèmes scientifiques et de culture intellectuelle. Nous connaissons le passé et le présent de la population aroumaine, de même que nous savons le sort que lui réserve l'avenir. Aussi avons-nous cru devoir soumettre à qui de droit tout un plan d'explorations et d'études exclusivement scientifiques. Le résultat? L'effet d'une voix prêchant dans le désert.

Tout ce que nous donnons dans la seconde partie du ce volume a trait:

de iarnă îmi va fi imposibilă atâta cât vor lipsi mijloacele necesare unor astfel de cercetări. Sperăm însă că va apărea o minte înțelegătoare în ceea ce privește posibilitatea materială de a realisa asemenea probleme.

Pentru considerațiuni cari își au rostul lor, din manifestarea arhitectonică a vieței religioase dau aci, alături de bisericile simple de sate, și câteva monumente istorice, cum ar fi bisericile unor Domni ai Moldovei, pe cari cititorul le poate cunoaște amănunțit din lucrările inginerului G. Balș: *Bisericile lui Ștefan-cel-mare* (1926) și *Bisericile și mănăstirile moldovenești din secolul al XVI-lea* (1928).

Disproporția cantitativă dintre materialul daco-român și cel aromân e, de fapt, justificabilă: pe de o parte e o masă etnică omogenă de peste 14 milioane locuitori, pe de alta o frântură împrăștiată în întreaga peninsulă balcanică de circa 200.000 locuitori. Totuși, aspectele de etnografie aromână ar fi putut fi mult mai numeroase, mult mai variate și mai interesante dacă ar fi fost o înțelegătoare conducere în problemele științifice și culturale. Cunoaștem trecutul și presentul neamului aromânesc, după cum știm ce-i reservă ziua de mâne. In consecință m'am simțit dator să supun celor în drept un întreg plan de explorări și studii exclusiv științifice. Resultatul? — Efectul unui glas în pustiu.

Tot ce presint în partea a doua a acestui volum privește:

1°. à la branche des Aroumains du Pinde;

2°. dans une mesure restreinte, à celle des Roumains de *Méglénie* (Grèce) et

3°. à celle des *Grămosteni*, laquelle, disloquée par les événements historiques du XVIII-e siècle de la région de *Gramoste* (Grèce), s'est dirigée vers le mont Hémus.

Nous sommes allé voir les *Megleniți* et les *Grămosteni* dans leur nouvelle patrie géographique, à savoir dans le Quadrilatère de Roumanie, où, pour des motifs qui ne nous intéressent pas pour le moment, ils ont été obligés d'émigrer venant de la Bulgarie et de la Grèce. C'est pourquoi sous les clichés respectifs, savoir à gauche, entre deux crochets [....] nous indiquons le lieu d'origine, d'où ils ont émigré. Une bonne partie et, à coup sûr, la plus intéressante de l'ethnographie de ces branches émigrées restera donc définitivement perdue une fois qu'elles ont quitté les lieux qu'elles habitaient antérieurement.

Dans la recherche et l'exposition de tout le matériel nous n'avons pas négligé son côté philologique qui, personnellement, nous intéresse autant que le côté ethnographique. L'examen de ce côté pourrait élucider d'intéressants problèmes lexicaux et sémantiques. Et l'intérêt serait plus vif si l'examen d'un élément était poursuivi parallèlement chez les Roumains du Nord et chez ceux du Sud. En voici un seul exemple. On connaît l'élément lexical daco-roumain *procóviță* ou *pricóviță* qui est d'origine slave et l'on sait ce que c'est que la *pricovița* (v. pag. 123, *a*). Si l'on examinait chez les Aroumains aussi d'une façon concomitente tant le mot *procovița* que l'élément ethnographique représenté

1. ramura Aromânilor din Pind:

2. într'o redusă măsură pe cea a Românilor din *Meglenia* (Grecia) și

3. pe cea a *Grămostenilor*, care a fost dislocată din ținuturile Gramostei (Grecia) în spre munții Haemului de evenimentele istorice din secolul al XVIII lea.

Pe Megleniți ca și pe Grămosteni i-am visitat în noua lor patrie geografică, anume în Cadrilaterul României, unde au fost nevoiți să emigreze din Bulgaria și Grecia pentru motive ce momentan nu ne interesează. Pentru aceasta, dedesubtul clișeelor respective, și anume la stânga, reproduc între semnele [....] localitatea lor originară de unde au emigrat. O bună și, de sigur, cea mai interesantă parte din etnografia acestor ramuri emigrate rămâne, așa dar, definitiv pierdută odată cu părăsirea ținuturilor lor anterioare.

In urmărirea și expunerea întregului material n'am neglijat laturea filologică a lui, care mă interesează deopotrivă ca și cea etnografică. Din urmărirea lui se vor contura și mai precis interesante probleme lexicale și semantice. Și interesul ar crește când urmărirea unui element s'ar face paralel la Românii din nordul și sudul Dunărei. Iată, bunăoară, un singur exemplu. E cunoscut elementul lexical daco-român de origine slavă *procoviță* sau *pricoviță* și se știe ce este *pricovița* (v. pag. 123, *a*). Dacă s'ar urmări și la Aromâni concomitent atât cuvântul *procoviță* cât și elementul etnografic reprezentat prin acest cuvânt, s'ar vedea că 1. elementul etnografic e aproape iden-

par ce mot, on verrait 1°. que cet élément ethnographique est presque identique aussi chez les Aroumains (v. p. 205 *b*, 206 *a*), mais avec des appelations differentes, telles que *cérgă*, *vilĕndză* ou *doágă* et 2°. que le mot *procoviţă* existe aussi chez les Aroumains sous la forme de *prucuγiţă*, mais il signifie «rougeole».

Comme ceux du premier volume, tous les clichés sont originaux — sauf un seul, à savoir celui de la page 225 *a* — et représentent des images réelles de la vie du peuple roumain. Ils ont tous été pris par nous-même dans leur milieu d'origine.

Au dessous de chaque cliché, à gauche, nous indiquons le lieu de provenance et, à droite, la date de la photographie.

La transcription de la terminologie populaire dans les légendes des clichés est la transcription même employée pour la langue littéraire roumaine, sauf certains cas pour lesquels nous avons dû recourir à des signes diacritiques. Nous avons rendu tous les mots d'une façon exacte à tous les points de vue — cf., p. ex., l'intéressante forme toponymique, „*Rî-di-moáre*" = „rivière des moulins" p. 51 *b*, 92 *b* etc. Dans le texte français nous avons marqué d'un accent aigu la syllabe accentuée du mot roumain.

J'apporte ici mes vifs remerciements au *Conseil professoral de la Faculté de Philosophie et des Lettres* de Bucarest ainsi qu'à M. Ovide Densusianu, directeur de l'*Institutul de filologie şi folklor*, pour l'aide qu'ils m'ont accordée en vue de la publication de ce volume.

J'exprime toute ma reconnaissance à M. **Nicolas Papahagi**, mon oncle, qui a bien voulu traduire en français le texte entier de ce volume aussi.

Octombrie 1929

tic şi la Aromâni (v. p. 205 *b*, 206 *a*), însă cu numiri diferite, şi anume *cérgă*, *vilĕndză* sau *doágă* şi 2. cuvântul *procoviţă* există şi la Aromâni sub forma *prucuγiţă*, dar însemnând «pojar».

Ca şi cele din primul volum, toate clişeele sunt originale — afară de unul singur şi anume cel de la pag. 225 *a* — şi represintă imagini reale din viaţa poporului român. Toate au fost luate în mediul lor originar de mine personal.

Dedesubtul fiecărui clişeu, la stânga, indic localitatea de origine, iar la dreapta, data fotografierei.

Transcrierea terminologiei populare din legendele clişeelor e însăşi transcrierea folosită pentru limba literară română, exceptând unele casuri pentru cari a trebuit să recurg şi la semne diacritice. Toate cuvintele le-am redat exact din toate punctele de vedere — cf., bunăoară, interesanta formă toponimică *Rî-di-moare* = „rîul morilor", p. 51 *b*, 92 *b* etc. In textul frances am notat printr'un accent ascuţit silaba accentuată a cuvântului românesc.

Aduc aci viile mele mulţumiri *Consiliului profesoral al Facultăţei de filosofie şi litere* din Bucureşti precum şi D. Ovid Densusianu, directorul *Institutului de filologie şi folklor*, pentru ajutorul acordat pentru publicarea acestui volum.

Imi exprim întreaga mea recunoştinţă faţă de unchiul meu, D. **N. Papahagi**, care a binevoit a traduce în limba francesă întregul text şi al volumului acesta.

Tache PAPAHAGI

PREMIÈRE PARTIE

IMAGES D'ETHNOGRAPHIE DACO-ROUMAINE

ROUMANIE

SES DISTRICTS

TYPE ET COSTUME

TIP ȘI PORT

Bătrâna (Huniedoara) *1929, 21 iul.*

a — Jeune femme daco-roumaine (v. t. I. 30 *a*).

Nevastă daco-română (v. t. I, 30 *a*).

[*Curtova*. Bulgaria] *1929. 1 iul.*

b — Jeune femme aroumaine (v. p. 177).

Nevastă aromână (v. p. 177).

a — En Bucovine le costume roumain s'est bien conservé: voici trois écoliers.

In Bucovina portul românesc e bine cultivat: iată trei copii de școală.

Dorna-Cândrenilor (Câmpulung) *1929, 22 sept.*

b — Le même costume est mieux encore conservé dans certaines régions du district de *Huniedoára*, moins soumises à la mode des villes.

Același port e și mai bine păstrat în anumite regiuni ale jud. Huniedoara, cari sunt mai ferite de curentele civilisației.

Lunca-Cernei-de-jos *1929, 31 mart.*

Lunca-Cernei-de-jos *1929, 31 mart.*

a — Il se compose des mêmes pièces tant chez les enfants que chez les hommes âgés.

El se compune din aceleași piese atât la copii cât și la cei în etate.

Lelese (Huniedoara) *1929. 25 mart.*

b — Jusqu'au mariage les jeunes filles portent d'habitude, à la tempe droite, une tresse (cf. *Cercetări în Munții-apuseni*, 9).

Până la măritare fetele poartă de obicei pe tâmpla dreaptă o cosiță împletită (cf. *Cercetări în Munții-apuseni*, 9).

Hărnicești *1929, 21 april.*

a — En *Maramureș*, les jours de fête, la fiancée porte aussi à la tête une couronne de fleurs appelée «*mumină*».

In Maramureș, în zile de sărbătoare, logodnica poartă pe cap și o coroană de flori numită *mumină*.

Vatra-Moldoviței (Câmpulung) *1929, 20 sept.*

b — En Bucovine la *fleur* (le motif), caractéristique de l'ancienne broderie qui ornait les manches et le corsage, commence à devenir quelque peu rare.

In Bucovina *floarea*, care era caracteristica vechei broderii de pe mâneci și piept, a început să devină oarecum rară.

Drăguș (Făgăraș) *1929, 1 aug.*

a — Dans la *Țára-Oltului* les femmes portent une coiffe appelée «*căíță*», pourvue d'un «*fruntár*» (fronteau), au-dessus duquel on peut aisément distinguer, de côté, les traces de deux cornes.

In Țara-Oltului femeile poartă pe cap o *căiță*, prevăzută cu un *fruntar*, de-asupra căruia ușor se pot remarca lateral urmele a două coarne.

Drăguș *1929, 1 aug.*

b — La «*căíța*», une fois posée sur la tête, peut être recouverte d'un voil blanc appelé «*polmesenec*», que passe sous le «*cheptár*» (v. p. 25 *b*).

Căița, odată pusă pe cap, se acopere cu o năframă albă numită *polmesenec*, ce se trece pe sub *cheptar* (v. p. 25 *b*).

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 4 aug.*

a — Dans la vallée de l'*Ariès*, mais seulement au village de *Sălciua*, les femmes ont une coiffure spéciale.

Pe valea Arieșului, și numai în satul Sălciua, femeile au o coafură specială.

Sălciua-de-jos *1929, 4 aug.*

b — A remarquer que le tablier de devant s'appelle «*pèrpetă*» et celui de derrière «*zăghie*».

Ca port, de relevat că fota din față se numește *pèrpetă*, iar cea din spate *zaghie*.

Lelese (Huniedoara) a b *1929, 25 mart.*

a, b — Aux jours de fête les costumes des «*Pădurence*» forment un pittoresque charmant et intéressant. Les jeunes filles et nottamment les jeunes femmes portent d'habitude de riches colliers de fausses perles et de pièces de monnaie.

In zile de sărbătoare portul *Pădurencelor* prilejuieşte un pitoresc încântător şi interesant. Fetele, dar mai ales nevestele obişnuiesc să poarte bogate salbe de mărgele şi monezi.

c — La veste appelée «*cojoc*» est achetée au marché.

Pieptarul numit *cojoc* şi-l procură pe cale comercială.

Lelese *1929, 25 mart.*

Lunca-Cernei-de-jos (Huniedoara) *1929, 31 mart.*

a — Sous la veste, lorsqu'il fait froid, elles portent un vêtement blanc en laine appelé «*lăibăr*».

Sub pieptar, în zile friguroase, poartă o haină albă de lână numită *laibăr*.

Lunca-Cernei-de-jos *1929, 31 mart*

b — Même en hiver leur unique couvre-chef est le fichu appelé «*cârpă*».

Chiar în zile de iarnă unica lor învelitoare de cap e năframa de pânză numită *cârpă*.

Meria (Hunicdoara) *1929, 29 mart.*

a — C'est une caractéristique intéressante du costume des femmes des villages de *Luncile-Cernei* et de *Meria* que leur coiffure.

O caracteristică interesantă a portului la femeile din satele Luncile-Cernei și Meria ne o presintă coafura lor.

Meria *1929, 29 mart.*

b — Sur chaque tempe on peut compter jusqu'à 15 ou 20 tresses de cheveux, appelées «*împlecitori*».

Pe fiecare tâmplă se pot număra și până la 15-20 de cosițe de păr, numite *împlecitori*.

Meria (Huniedoara) *1929, 29 mart.*

a — La croix figure fréquemment dans la broderie propre à ces villages, nottament sur la *«ceápta»* dont on se couvre la tête (v. p. 21).

Crucea apare oarecum des în broderia proprie acestor sate, mai ales pe *ceapta* de pe cap (v. p. 21).

Lunca-Cernei-de-jos b c *1929, 31 mart.*

La caractéristique de l'habillement est le vêtement blanc en laine, appelé *«şubă»*, qui est fermé. Cette *«şubă»*, qu'on ne peut revêtir qu'en y faisant passer la tête la première, commence à devenir rare.

Ca îmbrăcăminte, e caracteristică haina albă de lână numită *şubă*, care e înfundată. Această *şubă*, care se poate îmbrăca numai pe de-asupra capului, a început să devină rară.

Răpciuni (Piatra) a b *1929, 9 aug.*

En Moldavie le fichu blanc dont les vieilles femmes se couvrent la tête devient moins répandu. En hiver on porte par dessus le «*cheptár*» ou «*bondíță*» (veste sans manches) le «*cojocél*».

In Moldova năframa albă cu care bătrânele își învălesc capul își pierde din extensiune. In timp de iarnă, peste *cheptar* sau *bondiță* se poartă și *cojocel*.

stergarul

Vatra-Moldoviței *1929, 20 sept.*

c — Le «*sumán*» moldave (v. t. I, p. 16), on le retrouve identique en Bucovine.

Sumanul moldovenesc (v. t. I, 16) apare identic și în Bucovina.

Nerejul-mic (Putna) *1929, 28 iul.*

a — En *Vrancea* le fichu qui couvre la tête des vieilles femmes est long et la chemise n'apparaît pas sous la *«catrința»* (v. t. I, 15).

In Vrancea năframa de pe cap a bătrânelor e lungă, iar cămașea nu apare de-desubtul catrinței (v. t. I, 15).

Nerejul-mic *1929, 28 iul.*

b — Ce fichu, produit de l'industrie domestique, est le même, hiver et été.

Această năframă — produs al industriei casnice — rămâne aceeași atât vara cât și iarna.

Drăguș (Făgăraș) *1929, 1 aug.*

a — La même veste sans manches, appelée «*cheptár*», se fait voir aussi dans la *Țára-Oltului*, et la «*catrința*», qui est noire, y est appelée «*pastúră*».

Același *cheptar* apare și în Țara-Oltului, iar catrința, care e neagră, aci se numește *pastură*.

Drăguș *1929, 1 aug.*

b — La «*pastúra*» est serrée au milieu avec une ceinture appelée «*béte*», et le «*polmesénec*» qui couvre la tête descend sur les épaules par dessous la veste (v. p. 17 *b*).

Pastura se încinge cu un brâu numit *bete*, iar *polmesenecul* de pe cap se trece în spate pe de-desubtul *cheptarului* (v. p. 17 *b*).

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 3 aug.*

a — Dans la vallée de l'*Arieș* les manches de chemise se rétrécissent à la hauteur du coude grâce à un «*lăncíț*» (lacet) (v. p. 28 *a*). Le tablier de devant s'appelle ici «*pĕrpetă*» et l'échancrure brodée de la chemise «*ciupág*».

Pe valea Arieșului mânecile de cămașe devin înguste în dreptul cotului grație unui *lăncíț* (v. p. 28 *a*). Aci fota din față se numește *pĕrpetă*, iar pieptul brodat al cămășei *ciupag*.

Sălciua-de-jos *1929, 3 aug.*

b — En hiver là aussi le «*cojóc*» fait son apparition.

In timp de iarnă și aci apare cunoscutul *cojoc*.

Lunca-Cernei-de-jos (Huniedoara) *1929, 31 mart.*

a — Lorsqu'il fait chaud ou qu'il pleut on met le «*cojóc*» à l'envers.

Când e cald sau când plouă cojocul se îmbracă pe dos, cu lâna în afară.

Meria (Huniedoara) *1929, 30 mart.*

b — Chez certaines vieilles femmes de *Luncile-Cernei* et de *Meria* on voit encore le costume ancien, identique à celui du *Banat*.

La unele bătrâne din Luncile-Cernei și din Meria încă se mai vede portul „bătrânesc“, identic cu cel din Banat.

Negreni (Cluj) *1928, 10 iun.*

a— Dans la vallée du *Crișul-repede* le «*lăncițul*» de la vallée de l'*Arieș* (v. p. 26 a) s'appelle «*trăsură*».

Pe valea Crișului-repede *lăncițul* de pe Arieș (v. p. 26 *a)* se numește *trăsură*.

Vadul-Dobrei (Huniedoara) *1929, 20 iul.*

b — La manche de chemise d'une «*Pădureăncă*», ornée de toute sa broderie.

Mânecă de cămașe de *Pădureancă*, cu întreaga ei broderie.

Florese (Hunicdoara) *1929, 29 mart.*

a — En général, l'ancienne broderie («*cosálă*») des chemises est beaucoup plus intéressante tant au point de vue des motifs qu'à celui de l'arrangement des couleurs.

In general, *cosala* mai veche a cămășilor e mult mai interesantă atât ca model cât și ca îmbinare de colori.

Nerejul-mic (Putna) *1929, 28 iul.*

b — Il en est de même dans la région de *Vráncea*, où la broderie des épaules fait une «*altiță*» et celle qui va le long des manches forme des «*róuri*».

Acelaşi lucru se observă și în regiunea Vrancei, unde broderia de pe umeri constituie *altiță*, iar cea din lungul mânecilor formează *rouri*.

Tuștea (Huniedoara) *1929, 1 april.*

a — Dans les villages sis près des grandes routes et des villes le costume se modernise: le tablier de devant, appelé *«catrință»*, est en toile et celui de derrière, appelé *catrinton'iu»*, est en tissu.

In satele din apropierea șoselelor și orașelor portul se modernisează: fota din față, numită *catrință*, e din basma, iar cea din spate, numită *catrinton'iu*, e din țesătură fină.

Lunca-Cernei-de-jos (Huniedoara) *1929, 31 mart.*

b — Dans les villages des collines boisées la traditionelle *«opinca»* avec ses courroies *(«curéle»)* apparaît partout et toujours.

In satele plaiurilor împădurite tradiționala *opincă* cu *curelele* ei apare pretutindeni și oricând.

a — Dans la région des «*Pădureni*» les «*opincile*» (chaussures) deviennent même pittoresques par leur haute pointe appelée «*gurgui*» ou «*gurzui*».

In regiunea *Pădurenilor* opincile devin chiar pitorești prin vârful lor înalt numit *gurgui* sau *gurzui*.

Bătrâna (Huniedoara) *1929. 21 iul.*

b — A *Lăpujul-de-sus* aussi on chausse les «*opincile*» par dessus les cnémides appelés «*tolobon'i*» (v. p. 123 *b*).

Și în Lăpujul-de-sus opincile se încalță peste așa numiții *tolobon'i* (v. p. 123 *b*).

Lăpujul-de-sus (Huniedoara) *1929. 21 iul.*

Sat-Şugătag (Maramureş) *1929, 22 april.*

a — Enfants de l'école primaire, portant d'intéressants sacs d'écoliers.

Copii de şcoală primară, cu interesante ghiozdane de cărţi improvisate.

b — Quoique insuffisamment et non substantiellement nourris, les «*Pădurenii*» se font tout de suite remarquer par leur physique.

Deşi insuficient şi nesubstanţial întreţinut, tipul fisic al *Pădurenilor* atrage imediat toată atenţia.

Lelese (Huniedoara) *1929, 25 mart.*

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 24 mart.*

a — De même qu'en certains endroits de Transylvanie, les jeunes gens portent les jours de fête un mouchoir à leur ceinture.

Ca și în alte părți ale Transilvaniei, tinerii poartă în zile de sărbători câte o batistă la cingătoare.

Sat-Șugătag *1929, 23 april.*

b — Le paysan de *Maramureș* a généralement la moustache rasée.

Țăranul din Maramureș obișnuiește în general să poarte mustața tunsă.

Lăpujul-de-sus (Huniedoara) *1928, 8 april.*

a — La «*sarica*» du pâtre, propre aux Roumains appelés «*Mocáni*», apparaît aussi dans les villages des «*Pădureni*».

Sarica ciobănească, proprie așa numiților *Mocani*, apare și în satele Pădurenilor.

Nereju (Putna) *1929, 28 iul.*

b — En *Vráncea* on portait la «*sárica*» tissue— comme aussi la «*gúba*» en *Maramureș* (v. t. I, 13 a). Actuellement elle est extrêmement rare.

In Vrancea se purta sarică țesută—ca și *guba* din Maramureș (v. t. I, 13 a). Azi ea e extrem de rară.

Bătrâna (Huniedoara) *1929, 21 iul.*

a — Costume d'été des *«Pădureni»*; *«láibăr»* (veste), *«cămáșe»* (chemise), *«tolobon'i»* (cnémides) et *«opinci»* (chaussures).

Portul de vară al Pădurenilor: *laibăr, cămașe, tolobon'i* și *opinci.*

M-rea Bistrița (Piatra) *1929, 19 mai.*

b — Les vieillards moldaves portent encore leur chapeau noir caractéristique à larges bords.

Bătrânii moldoveni încă mai poartă caracteristica lor pălărie neagră cu borduri late.

M-rea Bistrița (Piatra) *1929, 19 mai.*

a — En Moldavie aussi le costume des hommes est presque le même que dans le reste du pays roumain: *«opinci»* (chaussures), *«cioareci»* (chausses), *«cămașe»* (chemise), *«cureâ»* (courroie), *«bondiță»* (veste sans manches) et *«cojoc»* (manteau court).

Și în Moldova portul bărbătesc e aproape același ca și în restul țărei: *opinci*, *cioareci*, *cămașe*, *curea*, *bondiță* și *cojoc*.

Andrieș (Putna) *1929, 29 iul.*

b — Vieillard de *Vráncea* se tenant sur le seuil de sa maisonette.

Bătrân din Vrancea stând pe pragul căsuței sale.

Răpciuni (Piatra) *1928, 15 april.*

a — Costume de la région montagneuse de la Moldavie.

Port din regiune muntoasă a Moldovei.

Alun (Huniedoara) *1928, 10 april.*

b — Représentants de l'ancienne génération des régions montagneuses de la Transylvanie.

Representanți ai generației bătrâne din regiune muntoasă a Transilvaniei.

L'HABITATION ET SES ACCESSOIRES

LOCUINȚA ȘI ACCESORIILE SALE

Fundul-Sadovei (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

Les villages des montagnes de la Roumanie ont ceci de caractéristique qu'en été presque toutes les habitations disparaissent sous la verdure d'une riche végétation.

O caracteristică a satelor de munte din România e că aproape orice locuință vara se pierde în verdele unei bogate vegetații.

Giulești (Maramureș) *1928, 13. iun.*

a — Presque tous ces villages — sauf quelques-uns, tels ceux de la région des «*Pădureni*» — sont situés le long d'une eau coulante.

Mai toate aceste sate—exceptând unele, cum ar fi cele din regiunea *Pădurenilor* — sunt așezate în lungul unei ape curgătoare.

Răpciuni (Piatra) *1929, 10 aug.*

b — Un grand nombre de ces villages offrent aux rares visiteurs des sites du pays roumain des aspects charmants.

Foarte multe sate ofer rarilor cercetători ai frumuseților Țărei românești priveliști încântătoare.

a — Sur les penchants des montagnes les habitations apparaissent distancées l'une de l'autre, situées comme elles sont à proximité des pâturages ou des prairies.

Pe plaiurile munţilor locuinţele apar rărite una de alta, fiind aşezate în mijlocul sau în apropierea păşunilor sau fânaţelor.

Lunca-Negoiului (Huniedoara) *1929, 17 iul.*

b — Dans la région des «*Pădureni*» les villages sont situés sur des versants de sommets de montagnes, voire même le long des sommets.

In regiunea *Pădurenilor* satele sunt situate pe versanturi de culmi sau chiar în lungul culmilor.

Meria (Huniedoara) *1929, 18 iul.*

Meria (Huniedoara) 1929, 18 iul.

a — En général ces villages sont du type concentré.

In general tipul acestor sate e cel concentrat.

Meria 1929, 30 mart.

b — Toutefois, on y trouve aussi des habitations isolées, lorsque c'est leur «*moşia*» (terre) qui l'exige.

Apar, totuşi, şi locuinţe isolate, ele fiind în funcţie de *moşia* lor.

Maramureș *1929, 21 april.*

a — Aux deux bouts des villages s'élève, d'habitude, une croix.

La cele două capete ale satelor stă de obicei ridicată câte o cruce.

Alun (Huniedoara) *1928, 9 april.*

b — Souvent on voit aussi apparaître une croix, appelée «*rugă*», aux carrefours des routes.

Adesea apare câte o cruce, numită *rugă*, și la răspântii de drumuri.

Bătrâna (Huniedoara) *1929, 22 iul.*

c — Dans les régions pierreuses ces croix sont faites d'un seul bloc de pierre.

In regiuni pietroase aceste cruci sunt făcute dintr'o singură bucată de piatră.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

a — Aussi bien sur les routes des montagnes et des campagnes que dans les villages la croix est placée sur un point dominant.

Nu numai pe drumuri de deal sau de câmp, ci și în sate de obicei crucea se așează pe un punct dominant.

Sadova (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

b — En Bucovine on voit sur la route principale qui traverse les villages une «*capelă*» (chapelle) pourvue d'une icône à l'intérieur.

In Bucovina, pe drumul principal din interiorul satelor se vede câte o *capelă*, cu câte o icoană în lăuntru.

Drăguş (Făgăraş) *1929, 2 aug.*

a — Dans la *Ţára-Oltului* la croix de l'extrémité des villages est pourvue d'une toiture.

In Ţara-Oltului crucea de la marginea satelor are şi un acoperiş anume construit.

Sălişte (Sibiu) *1928, 27 mai.*

b — L'évolution architectonique de cet élément religieux commence à imiter le style des bâtisses des villes.

Evoluţia arhitectonică a acestui element religios începe să se orăşenisezе.

Budești (Maramureș) *1928, 22 april.*

a — On voit encore de vieilles maisons bâties exclusivement en bois, sans quoi que ce soit en fer pas même un clou.

Incă se mai văd case bătrânești în a căror construcție exclusiv din lemn nu există nimic de fier, nici măcar un cuiu.

b — Les murs des ces maisons se composent de trois ou quatre poutres en bois appelées «*ciopliturí*», larges de 30-70 cm.

Păreții acestor case sunt formați din câte trei sau patru bârne de lemn numite *ciopliturí*, late de câte 30-70 cm.

Budești *1928, 11 iun.*

a — Jadis on avait soin que les poutres des murs — lorsqu'on en employait plusieurs— fussent seulement dépourvues de leur écorce et non rabotées.

Odinioară se căuta ca bârnele pentru păreți—când se întrebuințau mai multe — să fie numai cojite nu și cioplite.

Hărnicești (Maramureș) *1929, 21 april.*

b — De nos jours encore toute maison a pour fondements plusieurs pierres placées sous ses quatre coins.

Și astăzi încă orice casă are drept temelie mai multe pietre așezate sub cele patru cornuri ale ei.

Budești (Maramureș) *1928, 11 iun.*

a — Dans les régions riches en prés presque toute maison possède aussi des ruches.

In regiuni cu fânațe bogate mai fiece casă își are și stupii proprii pentru albine.

Hărnicești (Maramureș) *1929, 21 april.*

b — Voici une habitation complète comprenant: une «*casă*» (maison) avec une «*șatră*» (véranda), une «*poiată*» (étable) pour le bétail et un «*coteț*» (poulailler, soue) pour les porcs, les poules etc.

Iată o locuință completă formată din: *casă* cu *șatră*, *poiată* pentru vite și *coteț* pentru porci, găini etc.

Hărnicești *1929, 21 april.*

a — En Bucovine l'ancien type de maison, à trois petites fenêtres par lesquelles un homme peut à peine passer, est en train de disparaître (v. t. I, 41 *b*).

In Bucovina vechiul tip de casă, cu trei ferestruici prin cari deabia se poate introduce un om, e pe calea dispariției (v. t. I, 41 *b*).

Dorna-Cândrenilor (Câmpulung) *1929, 22 sept.*

b — Voici un autre vieux type de maison, pourvu à la hauteur de la porte d'une pièce ajoutée, appelée «*șopru*».

Iata un alt tip vechiu de casă, prevăzut în dreptul ușei cu un adaos numit *șopru*.

Fundul-Sadovei (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

Paltin (Putna) *1929, 27 iul.*

a — Cette pièce ajoutée que l'on retrouve aussi en *Vráncea* identique y est appelée «*foișor*» (balcon des maisons des paysans).

Și în Vrancea apare un adaos aproape identic, numit *foișor*.

b — De même, en *Vráncea* la véranda, appelée «*tárnaț*», est défendue à ses deux bouts par des moitiés de murs appelées «*zăbrele*».

Tot în Vrancea, prispa, numită *târnaț*, e apărată la cele două capete prin niște jumătăți de păreți numite *zăbrele*.

Paltin *1929, 27 iul.*

Andrieș (Putna) *1929, 29 iul.*

a — Les maisons pauvres ont le «*foișór*» devant la chambre même, avec laquelle il a une toiture commune.

Casele sărăcăcioase au *foișorul* chiar în fața camerei, cu care se găsește sub același acoperiș.

Nereju (Putna) *1929, 28 iul.*

b — Par endroits on voit des maisons dont la toiture est faite de planches entières (v. p. 51 *a* et 196 *b*).

Pe alocurea se văd și case al căror acoperiș e făcut din scânduri întregi (v. p. 51 *a* și 196 *b*).

a — Une toiture identique apparaît aussi dans les villages sis aux pieds du mont *Rătezátul.*

Un acoperiș identic apare și în satele de la poalele muntelui Rătezatul.

Sarmisegetuza (Huniedoara) *1929, 12 iul.*

Ri-di-moare (Huniedoara) *1929, 13 iul.*

b — Dans la nouvelle bâtisse la tuile des villes fait concurrence à ce toit.

In clădirea nouă acest acoperiș e concurat de țigla orășenească.

Sarmisegetuza *1929, 12 iul.*

c — Maison pourvue d'une cave et d'un escalier à marches en pierre.

Casă prevăzută cu o pivniță și cu o scară cu trepte de piatră.

a — Le mode de construction de la maison est partout le même: on essaie l'ajustement des poutres des murs et des chevrons des toitures avant de les fixer définitivement.

Construirea casei e pretutindeni aceeaşi: încheierea bârnelor pentru păreţi şi a căpriorilor pentru acoperiş se încearcă înainte de aşezarea lor definitivă.

Meria (Huniedoara) *1929, 30 mart.*

b — La fixation du chaume qui couvre le toit se fait de bas en haut.

Fixarea stufului drept acoperiş se face de jos în sus.

Meria *1929, 30 mart.*

a — Le même type de maison de la région des «*Pădureni*» (v. t. I, 44) apparaît aussi dans la vallée de *Crișul-repede*.

Același tip de casă din regiunea *Pădurenilor* (v. t. I, 44) apare și în valea Crișului-repede.

Negreni (Cluj) *1928, 10 iun.*

b — En Transylvanie le bétail est l'objet d'un soin particulier: à côté de la maison d'habitation, à gauche, on voit une étable à porcs, appelée «*coteț*».

In Transilvania grija pentru vite e pronunțată: alături de casa de locuit, la stânga, se vede un *coteț* pentru porci.

Florese (Huniedoara) *1929, 28 mart.*

Sălciua-de-jos (Turda) 1929, 3 aug.

a — Dans la vallée de l'*Ariêș* les maisons ont sous le toit la véranda bien connue, appelée «*pomnól*», pourvue par devant d'un «*târnăț*» en bois.

Pe valea Arieșului casele au sub acoperișul lor cunoscuta prispă, numită *pomnol*, prevăzută în față cu un *târnaț* făcut din lemn.

b — Il y a cependant des maisons à «*pomnól*» sans «*târnăț*». A remarquer ici la petite fenêtre de devant, pourvue d'un grillage de bâtonnets appelés «*roștéie*».

Sunt însă și case cari au *pomnolul* fără *târnaț*. De remarcat aici ferestruica din față, prevăzută cu un grilaj de bețișoare numite *roșteie*.

Sălciua-de-jos 1929, 3 aug.

a — Les maisons qui possèdent des moutons ont dans leur voisinage immédiat un parc (*«s t a ᵒ l»*), nécessaire surtout en hiver.

Casele care posedă şi oi au în imediata lor apropiere şi câte un *s t a ᵒ l*, necesar m a i ales în timp de iarnă.

Cernişoara (Huniedoara) *1929, 28 mart.*

b — Le parc à moutons peut aussi être utilisé en été pour y serrer le foin.

Staulul poate fi folosit în timp de vară şi pentru fân.

Lunca-Negoiului (Huniedoara) *1929, 17 iul.*

a — Dans certaines régions le tuyau de la cheminée, fait lui aussi en planches, s'appelle «bŭcin».

In anumite regiuni hornul, făcut și el din scânduri, se numește *bucin*.

Valea (Sibiu) *1928, 26 mai.*

b — La maison aussi commence à se moderniser même dans les régions pauvres au point de vue du logement.

Și casa începe să se modernizeze chiar în regiuni sărăcăcioase din punct de vedere al locuinței.

Lelese (Hunedoara) *1929, 26 mart.*

Carșochești (Putna) *1929, 27 iul.*

a — En Moldavie l'habitation est généralement assez spacieuse, voire pleine d'un charme discret.

In Moldova în general locuința se presintă destul de încăpătoare, și chiar plină de un farmec discret.

Miera (Putna) *1929, 29 iul.*

b — L'habitation moldave se fait aussi remarquer par sa propreté.

In ceea ce privește curățenia locuința moldovenească e iarăși remarcabilă.

Schitul-Durău (Piatra) *1928, 20 mai.*

a — Les traits caractéristiques du bâtiment urbain font petit à petit leur apparition dans les villages: à remarquer, par exemple, les fenêtres.

Incetul cu încetul se introduc și la sate caracteristice de construcție urbană: a se remarca, bunăoară, ferestrele.

b — Ce sont notamment les édifices publics qui ont cette tendance à imiter les bâtiments urbains: voici un cabaret.

O notă de urbanisare a locuințelor la sate o aduc și localurile publice: iată o cârciumă.

Holda-Broșteni (Piatra) *1929, 21 aug.*

a — Aspect d'une habitation complète dans le district de *Huniedoára*.

Infățișarea unei locuințe complete din județul Huniedoara.

Lunca-Cernei-de-jos *1929, 1 april.*

b — Habitation et toutes ses dépendances dans la région de *Vráncea*.

Locuință cu toate dependențele sale din regiunea Vrancei.

Fetig (Putna) *1929, 28 iul.*

Răpciuni (Piatra) *1927, 30 dec.*

a — En Moldavie le souci du gros bétail n'est pas si prononcé: voici un abri, appelé «*corlă*»—actuellement remplacé par une écurie moderne.

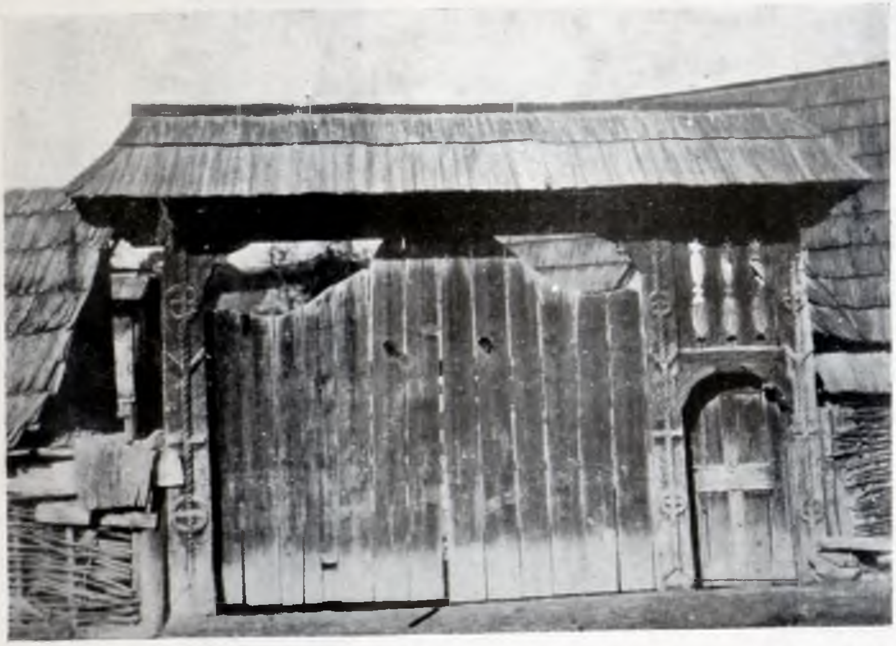
In Moldova grija pentru vitele mari nu e atât de pronunțată: iată un adăpost, numit *corlă* — astăzi înlocuit printr'un grajd modern.

Răpciuni *1927, 30 dec.*

b — Autre forme de «*corlă*», qui ne peut offrir d'autre abri que tout au plus contre la neige.

O altă formă de *corlă*, care nu poate oferi alt adăpost decât cel mult în contra ninsoarei.

Budeşti *1928, 11 iun.*

a — En *Maramureş* la cour de toute ancienne habitation est pourvue d'une porte sous le toit de laquelle il y a encore une petite porte.

In Maramureş curtea oricărei locuinţe bătrâneşti e prevăzută cu o poartă, sub acoperişul căreia se găseşte şi o portiţă.

b — Le même élément d'habitation apparaît aussi dans d'autres contrées roumaines.

Acelaşi element al locuinţei apare şi în alte ţinuturi româneşti.

Dânsuş (Huniedoara) *1929, 1 april.*

Drăguş (Făgăraş) *1929, 2 aug.*

a — Voici une «*portiţă*» (petite porte) dans la *Ţara-Oltului* (v. t. I, 48).

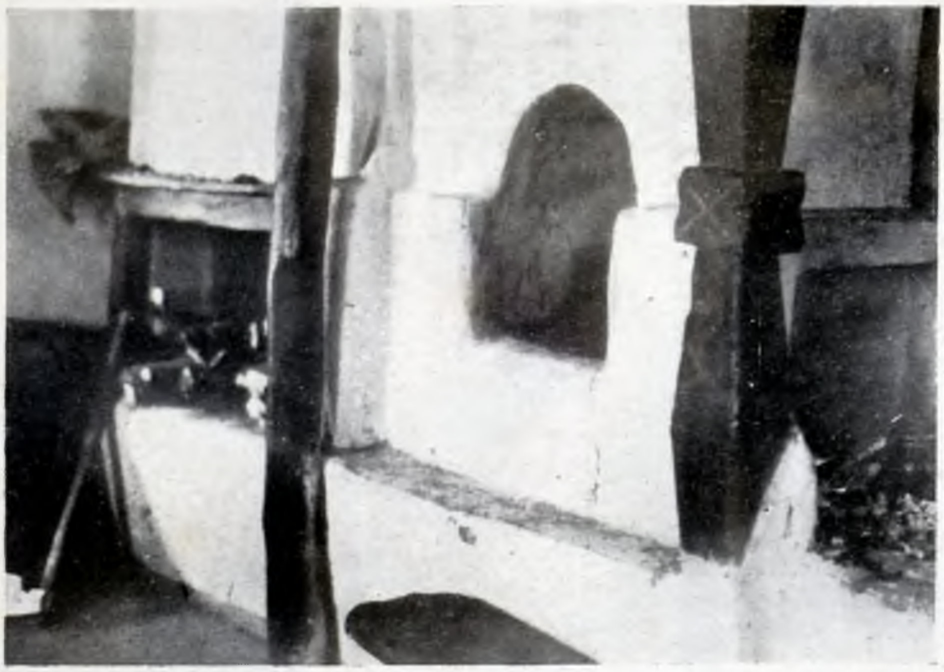
Iată o *portiţă* în Ţara-Oltului (v. t. I, 48).

Răpciuni (Piatra) *1928, 30 aug.*

b — Un intérieur moldave: actuellement presque tous les ustensiles de cuisine sont achetés dans des magasins.

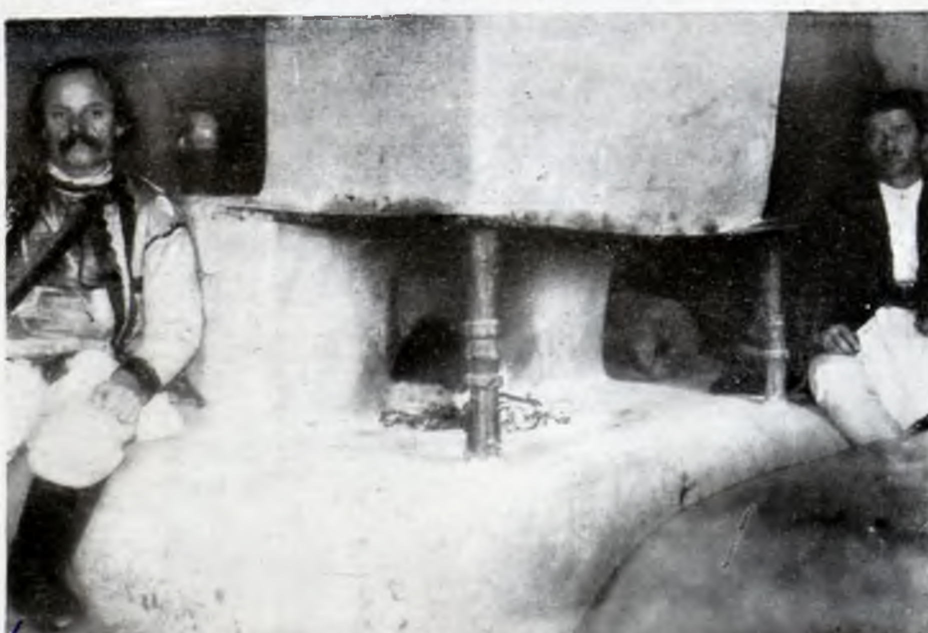
Un interior moldovenesc: azi mai toate obiectele necesare bucătăriei sunt cumpărate de la magasine.

a — Les anciens fours («cuptoare») à l'intérieur des maisons deviennent eux aussi de plus en plus rares.

Cuptoarele bătrânești din interiorul caselor se răresc și ele tot mai mult.

Confești (Fălticeni) *1929, 5 ian.*

b — En voici un qui ne manque pas d'intérêt: au dessus de lui, comme à droite et à gauche de lui, on peut dormir en hiver (v. t. I, 45 *a*).

Iată unul care nu e lipsit de interes: deasupra lui, precum și în dreapta și în stânga lui, în timp de iarnă se poate dormi (v. t. I, 45 *a*).

Tătăruși (Fălticeni) *1929, 6 ian.*

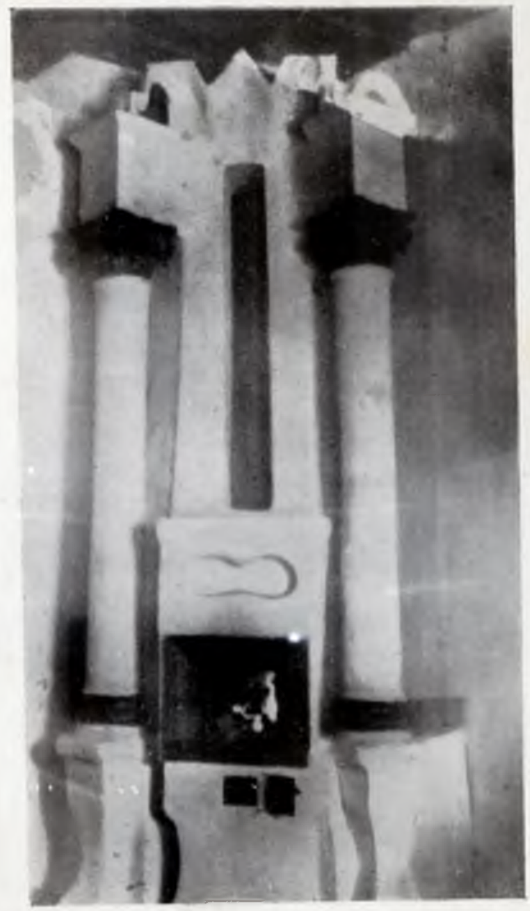
Alexandru Vasiliu învățător și folclorist

Drăguș (Făgăraș) *1929, 1 aug.*

a — Presque partout le four de la maison sert encore aussi de poêle.

Mai pretutindeni cuptorul casei servește încă și drept sobă.

Contești (Fălticeni) *1929, 4 ian.*

b — Actuellement les poêles eux-mêmes commencent petit à petit à se retirer discrètement dans un coin de la chambre sous des aspects de plus en plus nouveaux.

Astăzi și sobele încep puțin câte puțin să se retragă într'un colț de cameră sub aspecte tot mai nouă.

Sat-Şugătag (Maramureş) *1928, 12 iun.*

a — Outre le berceau portatif—v. t. I, 22 *a* ou *Graiul și folklorul Maramureșului,* pl. II-e — il en existe un qui est domestique (à demeure).

Afară de cel portativ—v. t. I, 22 *a* sau *Graiul și folklorul Maramureșului,* pl. II—există și leagăn de casă.

Negreni (Cluj) *1928, 9 iun.*

b — Ce berceau a la même forme dans la vallée du *Crișul-repede* aussi; mais ici il s'appelle *«belćeu»* ou *«liuliu»*.

Forma leagănului e aceeași și pe valea Crișului-repede; aci, însă, el se numește *belćeu* sau *liuliu.*

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 3 aug.*

a — Dans la vallée de l'*Ariéș* il s'appelle toujours «*leágăn*».

Pe valea Arieșului se numește tot *leagăn*.

Drăguș (Făgăraș) *1929, 1 aug.*

b — Dans la *Țára-Oltului* il est formé de branchage tressé et appendu au plafond.

In Țara-Oltului el e format din împletitură de nuiele și e atârnat de plafond.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

a — Le berceau portatif apparaît aussi en Moldavie.

Leagănul portativ apare și în Moldova.

Lunca-Cernei-de-sus (Huniedoara) *1929, 19 iul.*

b - En Transylvanie il s'appelle aussi «*troacă*» (huche, maie), vu que c'est une maie proprement dite.

Cel portativ în Transilvania se numește și *troacă*, întrucât e chiar o albie propriu zisă.

Conțești (Fălticeni) *1929, 6 ian.*

a — Dans toute la Moldavie on voit la même forme de mortier («*piuă*») et la même forme de pilon («*pilug*»).

In întreaga Moldovă apare aceeași *piuă* cu același *pilug.*

Gureni (Huniedoara) *1929, 13 iul.*

b — Dans la *Țára-Hâțegului* on fait usage d'un petit mortier («*piuă*») pourvu d'une «*toartă*» ou «*coadă*» (manche).

In Țara-Hațegului se întrebuințează o *piuă* mică prevăzută cu o *toartă* sau *coadă.*

c — Le sel est broyé au moyen d'un pilon appelé «*pisón'iu*» ou «*petrón'iu* (s'il est en pierre).

Pisarea sărei se face cu ajutorul unui pilug numit *pison'iu* sau *petron'iu* (dacă e din piatră).

Meria (Huniedoara) *1929, 30 mart.*

Sat-Şugătag (Maramureş) *1929, 22 april.*

a — Voici une balance primitive, aux poids en pierre, appelée «*fonturi*».

Iată o balanţă primitivă, cu greutăţi de piatră, numită *fonturi*.

Schitul-Rarău (Piatra) *1929, 22 aug.*

b — A l'aide du «*brăiul*» (baraton) on bat le fromage dans la baratte, et à l'aide du «*rădzătoriul*» on le réduit en miettes (v. t. I. 105 *b*).

Cu ajutorul *braiului* se bate brânza în putină, iar cu ajutorul *rădzătoriului* se fărâmă caşul (v. t. I, 105 *b*).

a — En Bucovine aussi divers ustensiles de bois son relégués au grenier: à gauche c'est une «*raclă de pus brânză*» (boîte à mettre le fromage).

Și în Bucovina diferitele ustensile de lemn rămân uitate prin podurile caselor: în stânga e o *raclă de pus brânză*.

Fundul Sadovei (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

b — Dans la vallée de l'*Arieș* on voit encore une espèce de seaux appelés «*búturi*», faits d'une seule pièce de bois évidée, dans lesquels on garde de la farine, du son, du sel etc.

Pe valea Arieșului încă se mai văd un fel de găleți numite *buturi*, făcute din câte o singură bucată de lemn scobită și în cari se păstrează făină, tărâțe, sare etc.

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 3 aug.*

a — Dans la même vallée on se sert de nos jours encore d'ustensiles en bois pour mesurer les céréales: à gauche on voit une *«jumătăte de litru»* (demi-litre), au milieu une *«cupă»*, à droite une *«jumătate de ferdelă»*.

Pe aceeași vale se mai folosesc și azi vase de lemn pentru măsurat cereale: la stânga e o *jumătate de litru*, la mijloc e o *cupă*, la dreapta o *jumătate de ferdelă*.

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 4 aug.*

b — Aux murs de la chambre on voit appendues d'intéressantes amphores, appelées *«cancéie»*.

Pe păreții camerei de locuit se văd atârnate și interesante amfore, numite *canceie*.

Sălciua-de-jos *1929, 4 aug.*

Conțești (Fălticeni) *1929, 5 ian.*

a — En Moldavie les moulins à bras (*«râjnițe»*) servant à moudre sont placés au vestibule même.

In Moldova așa numitele *râjnițe* servind la măcinat sunt așezate chiar în vestibul.

Sat-Șugătag *1928, 12 iun.*

b — En *Maramureș* la *«râjnița»* (moulin à bras) apparaît aussi dans la cour. Elle y est composée presque des mêmes pièces ayant les mêmes dénominations.

In Maramureș *râjnița* apare și în curte. Are aproape aceleași piese cu aceeași terminologie.

Lunca-Negoiului (Huniedoara) *1929, 17 iul.*

a — Dans la *Ţára-Háţegului* la dénomination des pièces composant la «*râjniţa*» diffère et celle-ci est placée sur un «*scamn*» (chaise).

In Ţara-Haţegului nomenclatura pieselor difere, iar *râjniţa* e aşezată pe un *scamn*.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 24 mart.*

b — Dans la région des «*Pădureni*» on voit des «*râjniţe*» qui ont un mécanisme semblable à celui des moulins à eau.

In regiunea *Pădurenilor* apar şi *râjniţe* cari au un mecanism identic cu cel al morilor de apă.

a — Pour broyer divers grains les «*Pădurénii*» se servent d'un mortier spécial appelé «*piuă de pisát*».

Pentru *pisarea* diferitelor grăunțe *Pădurenii* se folosesc de *piua de pisat*.

Lelese (Huniedoara) *1929, 25 mart.*

b — Pour extraire l'huile de diverses graines dans la région des «*Pădurénii*» on emploie le pressoir appelé «*teásc*» (v. t. I, 53-54).

Pentru extrasul uleiului din diferite semințe în regiunea *Pădurenilor* se întrebuințează *teascul* (v. t. I, 53-54).

Lelese *1929, 26 mart.*

a — En hiver, lorsqu'il y a beaucoup de neige, tout transport se fait au moyen du traîneau appelé «*sánie*».

In timp de iarnă, când ninsoarea e mare orice transport se face cu ajutorul *saniei*.

Hărniceşti (Maramureş) *1929, 21 april.*

b — Dans la région de *Vráncea*, à causes des routes difficilles des montagnes, on fait usage du traîneau même en été.

In regiunea Vrancei, din causa relelor drumuri de munte, sania se foloseşte şi în timp de vară.

Nereju (Putna) *1929, 28 iul.*

a — La nomenclature des pièces composant un traîneau de la région des «*Pădureni*» diffère de la nomenclature courante dans la région de *Vráncea*.

Nomenclatura pieselor ce compun o sanie din regiunea *Pădurenilor* difere de cea curentă în regiunea Vrancei.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 24 mart.*

Sat-Şugătag (Maramureş) *1928, 12 iun.*

b — Un «*coş*» fait de branchage tressé et enduit de glaise, où l'on garde divers objets de ménage.

Coş făcut din nuiele împletite şi cu lut pe din afară, în care se păstrează diferite obiecte de casă.

Sarmisegetuza *1929, 12 iul.*

c — Dans la *Ţára-Háţegului* les bouviers, de même que les porchers, se servent du «*tuturez*» comme d'une trompette.

In Ţara-Haţegului bouarii, ca şi porcarii, se folosesc ca de o trompetă de aşa numitul *tuturez*.

a — Dans la cour de la plupart des habitations il y a aussi un «*cuptor*» (four).

In curtea celor mai multe locuințe se găsește și câte un *cuptor*.

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 4 aug.*

Cernișoara (Huniedoara) *1929, 28 mart.*

b — Sous le même aspect vétuste (v. t. I, 140) il apparaît aussi en d'autres endroits du pays.

Sub acelaşi aspect bătrânesc (v. t. I, 140) el apare şi în alte părţi ale Ţărei.

a — Pour la cuisson d'un seul pain en Transylvanie on emploie le «*țestul*» (ustensile de cuisine en forme de couvercle).

Pentru coacerea a câte unei singure pâni în Transilvania se întrebuințează *țestul*.

Florese (Huniedoara) *1929, 28 mart.*

b — Pour enlever le *țestul*» on recourt à une barre de fer que l'on attache à un anneau fixé sur une poutre.

Ridicarea *țestului* se face cu ajutorul unui drug de fier care se prinde de un cârlig agățat de o grindă.

Florese *1929, 28 mart.*

Săliște (Sibiu) *1928, 27 mai.*

a — En Transylvanie apparaissent aussi des fours plus modernes.

In Transilvania apar și cuptoare mai moderne.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

b — Pour faire sécher les fruits qui serviront pendant l'hiver on fait usage d'une espèce de four appelé *«lozniță»*, bâti en terre.

Pentru uscatul fructelor necesare în timpul de iarnă se recurge la un fel de cuptor numit *lozniță*, construit în pământ.

Drăguș (Făgăraș) *1929, 1 aug.*

a — Le bras de levier (d'un puits), appelé «*fântână*» dans la *Țara-Oltului*, est généralement connu dans toute la Roumanie.

Cunoscuta cumpănă, numită în Țara-Oltului *fântână*, e aceeași în întreaga Românie.

Poiana-răchițelei (Huniedoara) *1929, 21 iul.*

b — Dans la région des «*Pădureni*» l'eau de source est enfermée dans des «*știubéie*», pourvues d'un trou au dessus du niveau de l'eau.

In regiunea *Pădurenilor* apa de izvor e închisă în așa numitele «*știubeie*», prevăzute cu o gaură făcută de-asupra nivelului apei.

Poiana-răchiţelei (Huniedoara) *1929, 21 iul.*

a — Le «*ştiubéiul*» est fait d'un seul tronc d'arbre évidé, enfoncé dans la terre jusqu'à un ou deux mètres de profondeur.

Ştiubeiul e făcut dintr'un singur trunchiu de arbore scobit şi adâncit în pământ până la 1—2 metri.

Văratec: «La Uluci» (Piatra) *1929, 12 sept.*

b — En Moldavie cet élément, peu différent comme forme, apparaît aussi près des sentiers des montagnes ou au milieu des préaux etc. et s'appelle «*buduróiu*».

In Moldova acest element, puţin schimbat ca formă, apare şi pe lângă cărările de munte sau în mijlocul fânaţelor etc. şi se numeşte *buduroiu*.

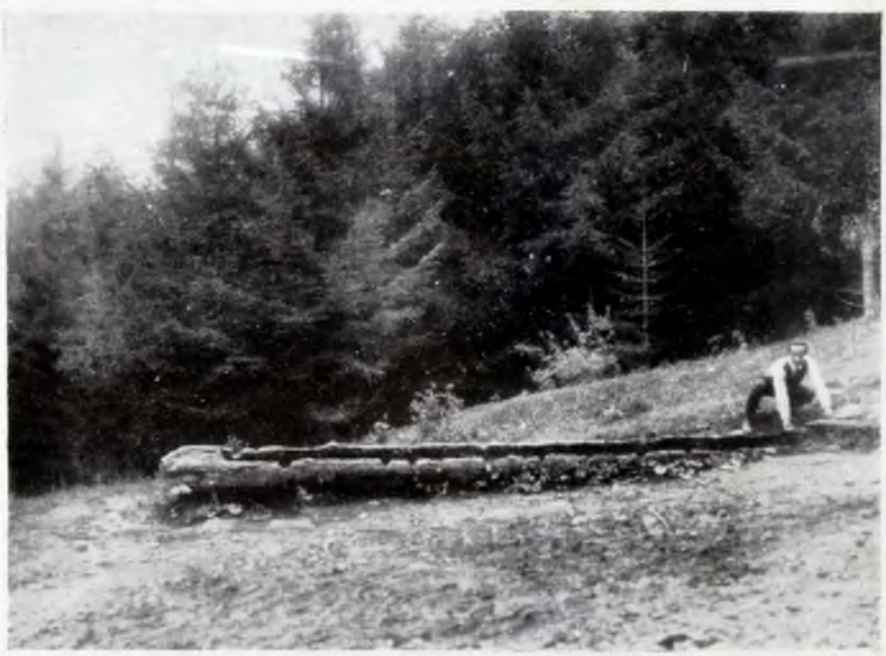
a — En *Vráncea* le transport de l'eau se fait dans des «*cófe*» (seaux) attachées aux bouts d'une «*cóghiliță*» (palanche).

In Vrancea adusul apei se face cu ajutorul așa numitelor *cofe* atârnate de capetele unei *coghilițe*.

Nereju (Putna) *1929, 28 iul.*

b — Dans les montagnes de la Moldavie souvent on voit aussi, près d'une source, un tronc d'arbre creux, appelé «*ulúc*», où coule l'eau et qui sert d'abreuvoir au bétail.

In munții Moldovei nu rare ori întâlnești lângă un izvor și câte un trunchiu de arbore scobit, numit *uluc*, în care curge apa și care servește la adăpatul vitelor.

Văratec: «La Uluci» (Piatra) *1929, 12 sept.*

OCCUPATIONS

OCUPAŢIUNI

Măceu (Huniedoara) *1929, 15 iul.*

Le pivot fondamental autour duquel tourne presque toute l'activité du paysan daco-roumain est sa paire de boeufs.

Pivotul fundamental în jurul căruia se învârteşte aproape întreaga activitate a ţăranului daco-român e părechea lui de boi.

Sat-Şugătag (Maramureş) *1929, 22 april.*

a — Au printemps et en automne chaque maison fait transporter le fumier de son bétail dans son champ.

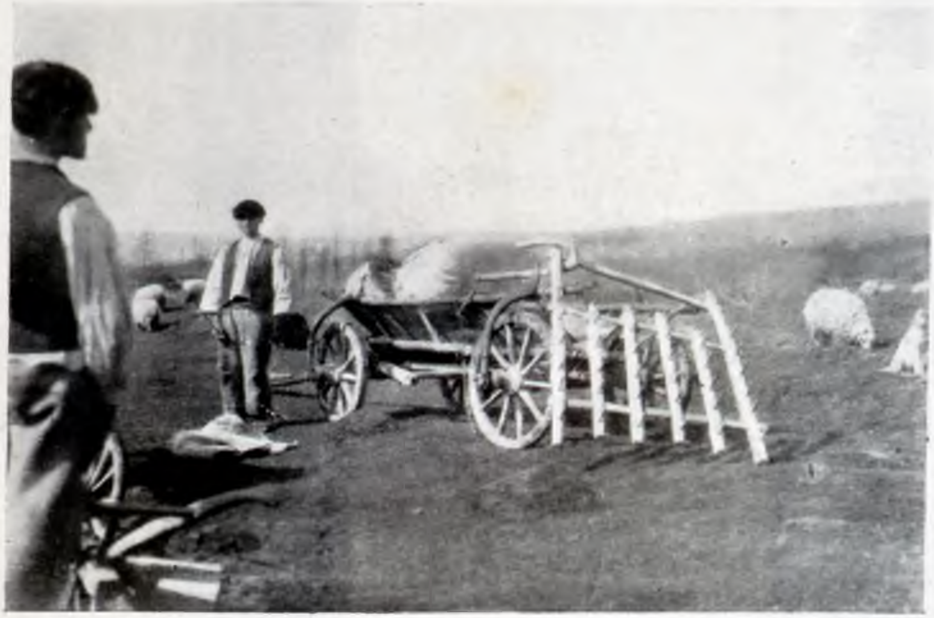
Primăvara, ca şi toamna, fiecare casă îşi transportă gunoiul de vite în ţarinele sale.

Sat-Şugătag *1929, 22 april.*

b — Les instruments aratoires sont souvent transportés aussi dans des charrettes attelées de chevaux.

Uneltele necesare aratului sunt adesea încărcate şi în căruţe cu cai.

a — Pour mieux faire engraisser leurs champs les paysans y font paître leur bétail (surtout les moutons).

In ţarinele ce urmează a fi arate, pentru o mai abundentă gunoiere a lor, sătenii îşi pasc şi puţinele lor vite.

Sat-Şugătag (Maramureş) *1929, 22 april.*

b — Voici une vieille charrue en bois composée de: 1. «*coárne*» (mancherons), 2. «*cúcură*» (versoir) 3. «*plaz*» (sep), 4. «*fíerul lat*» (soc), 5. «*bârsă*» (étançon), 6. «*grindéiu*» (âge), 7. «*fíerul lung croitór de brázdă*» (coutre).

Iată un plug bătrânesc de lemn format din: 1. *coarne*, 2. *cucură*, 3. *plaz*, 4. *fierul lat*, 5. *bârsă*, 6. *grindeiu*, 7. *fierul lung croitor de brazdă*.

Răpciuni (Piatra) *1928, 13 april.*

a — Identique comme forme et nomenclature elle apparaît aussi dans la région des «*Pădureni*».

Identic ca formă și nomenclatură apare și în regiunea *Pădurenilor*.

Alun (Huniedoara) *1928, 10 april.*

b — A la charrue on ajoute deux roues également en bois, fixées au moyen des pièces appelées «*potângă*» (lien d'osier), «*schimboaie*» et «*cocoș*».

Plugului i se adaugă două roate tot de lemn, cari se fixează grație pieselor numite *potângă*, *schimboaie* și *cocoș*.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

a — Les mêmes pièces et la même terminologie se rencontrent aussi chez les «*Pădureni*».

Aceleași piese cu aceeași terminologie apar și la *Pădureni*.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 24 mart.*

b — Pour compléter la charrue on y ajoute le joug («*jugul*»).

Pentru a fi complet, plugului i se adaugă *jugul*.

Cerbăl *1929, 24 mart.*

a — Le labourage se fait d'habitude à deux, dont l'un conduit les boeufs.

Aratul se face de obiceiu cu ajutorul a doi inși, unul trebuind să conducă boii.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1929, 22 april.*

b — Une paire de vieux boeufs peut se passer du guide, suivant le dicton: „les vieux boeufs font sillon droit".

La o păreche de boi bătrâni poate lipsi conducătorul, întrucât proverbul zice: „boii bătrâni fac brazdă dreaptă".

Alun (Huniedoara) *1928, 9 april.*

Sat-Şugătag (Maramureş) *1929, 22 april.*

a — Le labourage fini, on ensemence.

Aratul terminat, se începe însămânţarea.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

b — Pendant que les hommes peinent aux champs, les femmes préparent le manger et, la quenouille fixée à la ceinture, se dirigent vers les champs portant sur l'épaule le sac aux provisions.

In timp ce bărbaţii lucrează, femeile, cu furca 'n brâu, pornesc cu merindele în traistă spre câmp.

a — Après le lever du soleil les «*săpătorii*» (piocheurs) prennent le repas du matin, appelée «*prândz*» en *Maramureș*.

După răsăritul soarelui, *săpătorii* câmpului iau gustarea de dimineață, numită *prândz* în Maramureș.

Sârghi (Maramureş) *1928, 11 iun.*

b — Le travail de ces laboureurs est souvent accompagné de traits d'esprit qui sont, sous le rapport du folklore, de vraies perles.

Adesea munca acestor săpători e însoțită de povestiri cari, din punct de vedere folkloric, constituie adevărate comori.

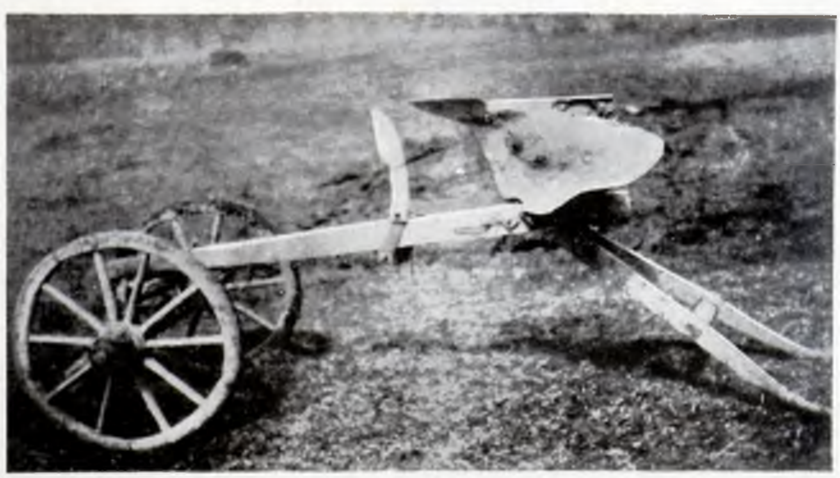
Giulești (Maramureş) *1928, 13 iun.*

Lelese (Huniedoara) *1928, 7 april.*

a — Enfin voici le temps où les «*araturile*» (labours) sont prêtes, formant dans certaines régions montueuses des couches en forme de gradins ou en amphithéâtre.

Vine și timpul când *araturile* sunt gata, constituind în unele regiuni deluroase straturi în formă de trepte sau amfiteatru.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1929 21 april.*

b — Le labourage fini, la charrue entre en repos, le soc en l'air.

Aratul odată terminat, plugul reintră în repaos, cu fierul răsturnat în sus.

a — A la charrue succède la herse (*«grápa»*). L'ancienne herse, quoique entièrement faite en bois, est néanmoins assez lourde, étant en bois dur.

Plugului îi urmează *grapa*. Grapa bătrânească, deși făcută în întregime din lemn, e totuși destul de grea, întrucât e făcută din lemn tare.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

b — Actuellement les vieux clous en bois d'if (*«tísă»*) sont remplacés par des clous en fer.

Astăzi vechile cuie de lemn de tisă sunt înlocuite cu cuie de fier.

Ri-di-moare (Huniedoara) *1929, 13 iul.*

Ciula-mare (Huniedoara) *1929, 15 iul.*

a — Les blés mûris, chaque famille fait sa récolte.

Păioasele odată coapte, fiecare familie își seceră holdele.

Ostrovul-mare (Huniedoara) *1929, 13 iul.*

b — Cependant partout et toujours on peut voir pendant la moisson la «*cláca*» (corvée bénévole) formée d'habitude de jeunes gens.

Oriunde însă și oricând poți vedea la seceriș și cunoscuta *clacă*, formată de obiceiu din persoane tinere.

a — Les moissons faites, on voit le sol fertile de la Roumanie parsemé d'innombrables gerbes de blé, de seigle etc.

Secerișul terminat, fertilul sol al României se lasă presărat de nenumărați snopi de grâu, secară etc.

Hățăgel (Huniedoara) *1929, 14 iul.*

b — Le maïs récolté et écossé est serré pour l'hiver dans le «*coș de cucurudz*» (manne à maïs), fait de branchage tressé.

Porumbul, odată cules și desfăcat, iarna se păstrează în *coșul de cucurudz*, făcut din împletitură de nuiele.

Hărnicești (Maramureş) *1929, 21 april.*

Hăţăgel (Huniedoara) 1929, 14 iul.

a — Ce «*coş*» est partout identique comme forme. Dans la *Ţára-Haţegului* il s'appelle «*cotárcă*».

Acest *coş* e identic ca formă pretutindeni. In Ţara-Haţegului el se numeşte *cotarcă*.

b — On détache les grains de maïs en battant la tige («*ştiulétele*») avec un battoir dans une corbeille aux formes variées. En *Maramureş* elle s'appelle «*coş d'e 'mblăt'it mălai*».

Desfacerea boabelor de porumb se face bătându-se *ştiuleţii* cu un maiu într'un coş cu forme variate. In Maramureş se numeşte *coş d'e 'mblăt'it mălai.*

Sat-Şugătag 1928, 21 april.

a — En Moldavie cette corbeille s'appelle «*leasă*» (claie).

In Moldova acest coș se numește *leasă*.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

b — Dans la région des «*P ă d u r e n i*» elle s'appelle «*t á r g ă de 'mblăčít cucurúz*».

In regiunea *Pădurenilor* el se numește *targă de 'mblăčít cucuruz*.

Lelese (Huniedoara) *1929, 26 mart.*

Răpciuni (Piatra) *1929, 9 aug.*

a — Le pays roumain est riche en pâturages et prés; aussi, partout où il y a une prairie, une colline, voire une montagne, les faucheurs ne manqueront jamais en été.

Pământul românesc e bogat în pășuni și fânațe; de aceea, oriunde e o luncă, un deal sau chiar un munte cosașii nu vor lipsi niciodată vara.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1929, 22 april.*

b — Pour l'herbe fauchée (foin) on fait des abris spéciaux près des maisons: voici un «*șópru*».

Pe lângă case, pentru fânul cosit se fac adăposturi anume: iată un *șopru*.

a — Lorsque le fauchage a lieu dans la montagne, on élève des *«colibe»* (cabanes, huttes) provisoires d'été, qui peuvent être utilisées aussi en hiver.

Când cositul se face la munte, se construiesc și *colibe* provisorii de vară, cari pot fi folosite și iarna.

Văratec: «In Ciungi» (Piatra) *1929, 15 aug.*

Lunca-Negoiului (Hunedoara) b

b — Au milieu des prés on fait des meules de foin à sommet et arrondies de façon à faciliter l'écoulement des pluies.

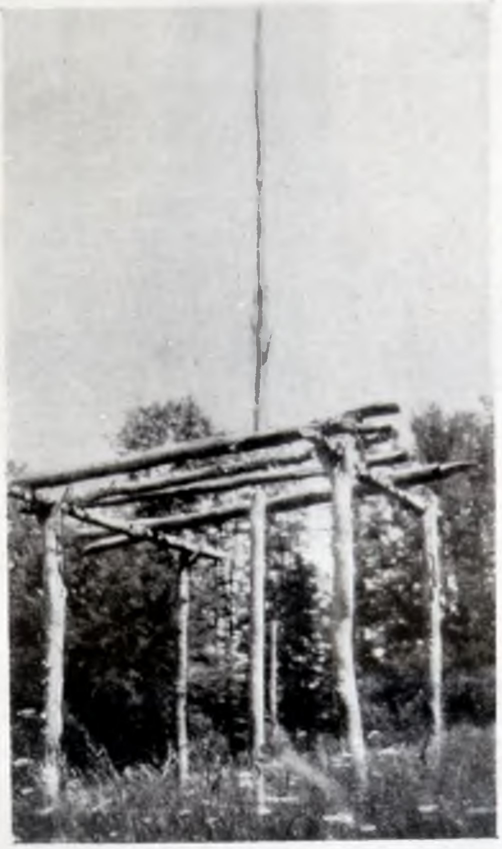
In mijlocul fânațelor se fac clăi de fân anume vârfuite și rotunjite pentru scurgerea ploilor.

c *1929, 17 iul.*

c — Lorsqu'elles sont faites loin du village, elles sont encloses dans un *«stául»* (étable), pour être préservées du bétail.

Dacă sunt făcute departe de sat, ele sunt îngrădite într'un *staul* pentru a le feri de vite.

Bătrâna (Huniedoara) *1929, 21 iul.*

a — Dans la montagne ou dans les pâturages la meule de foin se fait aussi sur le *«pătul»*, élevé d'au moins 1,50 m. au-dessus du sol.

La munte sau la pășuni claia de fân se face și pe așa numitul *pătul*, ridicat de-asupra pământului cu cel puțin 1,50 m.

Alun (Huniedoara) *1928, 10 april.*

b — Le foin est porté au bétail dans des *«tărgi»*, faites de branchages tressés.

Căratul fânului la vite se face cu ajutorul unor *tărgi*, făcute din împletitură de nuiele.

a — Pour le petit bétail, savoir pour les moutons, on place le foin sur une claie de branchages pourvue de petites fenêtres, appelée «*i e z l e*» (crèche).

Pentru vitele mici, și anume pentru oi, fânul se așează într'o împletitură de nuiele, prevăzută cu mici ochiuri sau ferestruici, numită *iezle*.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1929, 22 april.*

b — Chez les «*Pădureni*» elle s'appelle «*târgă de mâncă oile fân*» (claie par où les moutons mangent du foin).

La *Pădureni* ea se numește *targă de mâncă oile fân.*

Alun (Huniedoara) *1929, 27 mart.*

a — L'industrie domestique est une occupation presque exclusive des femmes. Voici une «*meliță*» (m a c q u e) pour le chanvre et le lin.

Industria casnică e o ocupațiune aproape exclusiv femeiască. Iată o *meliță* pentru cânepă și in.

Răpciuni (Piatra) *1928, 30 aug.*

b — Elle est identique partout en Roumanie et porte la même dénomination.

Ea e identică în tot cuprinsul Țărei și are aceeași denumire.

Ri-di-moare (Huniedoara) *1929, 13 iul.*

Conțești (Fălticeni) *1929, 6 ian.*

a — Avec du chanvre on fait aussi des *«funii la boi»* (cordes à bœufs) à l'aide d'un instrument appelé *«crivălă»* ou *«sucală»* (touret).

Din cânepă se fac și *funii la boi* cu ajutorul așa numitei *crivală* sau *sucală*.

Sălciua-de-jos (Turda) *1929, 3 aug.*

b — Femme faisant avec sa quenouillée de laine le gros fil appelé *«cânură de țol»* (fil à couverture).

Din fuiorul de lână se toarce mai gros așa numita *canură de țol*.

Răpciuni (Piatra) *1928, 30 aug.*

a — En Moldavie le cardage de la laine se fait à l'aide de peignes appelés «*rágile*» (cardes, sérans) — v. t. I, 63 *a*.

In Moldova scărmănatul lânei se face cu ajutorul unor piepteni numiţi *ragile* (v. t. I. 63 *a*).

b — Dans la *Ţára-Hátegului* le cardage («*pieptănáre*» ou «*drâgláre*») des filasses se fait à l'aide de la «*tábla cu piépteni*» (table à peignes) placée sur un «*scáun*» (chaise) — v. p. 104 *b*.

In Ţara-Haţegului *pieptănarea* sau *drâglarea fuioarelor* se face cu *tabla cu piepteni* aşezată pe un *scaun* (v. p. 104 *b*).

Sarmisegetuza (Hunedoara) *1929, 12 iul.*

Lelese (Huniedoara) *1928, 8 april.*

a — On trouve le même usage des drèges et la même terminologie chez les «*Pădureni*».

Aceeași întrebuințare și aceeași terminologie a pieptenilor mari apar și la *Pădureni*.

b — Dans la *Țára-Hățegului* on transforme la laine en filasses à l'aide d'un «*scáun cu pieptănúși*» (chaise à peignes à carder)—v. t. I, 65 *a* et 145 *b*.

In Țara-Hațegului lâna se face fuioare cu ajutorul unui *scaun cu pieptănuși* (v. t. I, 65 *a* și 145 *b*).

Hobița-Sarmisegetuzei (Huniedoara) *1929, 12 iul.*

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

a — Ensuite on emploie la quenouille pour filer.

După aceea fuiorul se toarce cu furca.

Sat-Şugătag *1928, 12 iun.*

b — Cette quenouille, la même comme forme, en *Maramureş* s'appelle «*cujelcă*».

Această furcă, aceeaşi ca formă, în Maramureş se numeşte *cujelcă*.

Hobița-Sarmisegetuzei (Huniedoara) *1929, 12 iul.*

a — Tout comme en d'autres endroits, cette quenouille est plantée dans la ceinture, d'habitude sous l'aisselle gauche—v. p. 204 *a*.

Ca și în alte părți, furca se așează în brâu, de obiceiu sub-suoara stângă—v. p. 204 *a*.

Lelese (Huniedoara) *1929, 26 mart.*

b — Dans les mêmes régions on emploie aussi la quenouille longue que l'on fiche en terre entre les pieds.

In aceleași regiuni se întrebuințează și furca lungă, care se fixează pe pământ între picioare.

Negreni (Cluj) *1928, 9 iun.*

a — D'habitude, pour empêcher la filasse de tomber à terre, on l'attache au bout supérieur de la quenouille.

De obiceiu, pentru ca fuiorul să nu alunece în jos, el se leagă de capătul de sus al furcei

Vidra (Putna) *1929, 26 iul.*

b — En *Vrâncea* on file le «*borangicul*» (soie filée) à l'aide d'une quenouille spéciale.

Torsul *borangicului* în Vrancea se face cu ajutorul unei furci speciale.

a — Le fil (l'écheveau) est transformé en sépoules («*țevi*») au moyen de la «*vârtelnița*» (dévidoir) et de la «*sucâla*» (rouet à canettes).

Tortul se transformă în *țevi* servindu-se de o *vârtelniță* și de o *sucală*.

Sat-Şugătag (Maramureş) *1928, 21 april.*

b — Un esprit inventif a rendu ici la «*sucâla*» plus pratique.

Grație unui spirit inventiv, aci *sucala* se presintă mai practică.

Sat-Şugătag *1929, 22 april.*

Vatra-Moldoviței (Câmpulung) *1929, 20 sept.*

a — En Bucovine on fait les bobines (*«mosoărele»)* à l'aide du rouet (*«roátă»*) et de la même *«v â r t é l n i ț a»* pourvue de *«ráze»* (v. p. 112 *a*).

In Bucovina *mosoarele* se fac cu ajutorul *roatei* și al aceleiași *vârtelnițe*, prevăzută cu *raze* (v. p. 112 *a*),

Răpciuni (Piatra) *1928, 19 mai.*

b — Les anciennes *«vârtélnițe»* sont plus répandues.

Vârtelnițele bătrânești sunt mai răspândite.

a — Elles sont tout à fait identiques dans la région de *Vráncea.*

Iată-le absolut identice și în ținutul Vrancei

Nereju (Putna) *1929, 28 iul.*

b — Les bobines (*«mosoárele»*) se font aussi à l'aide de l'*«alergătoáre»* (autre espèce de dévidoir).

Mosoarele se fac și cu ajutorul așa numitei *alergătoare.*

Nereju *1929, 28 iul.*

Lelese (Huniedoara) *1928, 8 april.*

a — Chez les «*Pădureni*» aussi la «*sucala*» (v. p. 108) a son «*pat*» (coffre) consistant en une boîte où l'on garde les canettes («*ţevi*»).

Şi la *Pădureni sucala* îşi are *patul* ei ce constă dintr'o cutie în care se păstrează *ţevi*.

b — Dans la *Ţára-Háţegului* l'écheveau que l'on met sur la «*vârtelniţa*» s'appelle «*motcă*» ou «*jirebe*».

In Ţara-Haţegului tortul ce se pune pe *vârtelniţă* se numeşte *motcă* sau *jirebe*.

Sarmisegetuza (Huniedoara) *1929, 12 iul.*

Răpciuni (Piatra) *1929, 9 aug.*

a — La *«vârtelnița»* se compose de: 1. *«scăun»* (chaise), 2. *«pop»* (étai), 3. *«crúce»* (croix), 4. *«fofeză»* (bras, montants)—en Bucovine les *«fofeze»* s'appellent *«răze»* (v. p. 109 *a*).

Vârtelnița se compune din: 1. *scaun*, 2. *pop*, 3. *cruce*, 4. *fofeză* care în Bucovina se numesc *raze* (v. p. 109 *a*).

Negreni (Cluj) *1928, 9 iun.*

b — Dans la vallée du *Crișul-repede* on met l'écheveau sur une *«roată»* (rouet).

Pe valea Crișului-repede tortul se pune pe o *roată*.

Sat-Şugătag (Maramureş) *1928, 12 iun.*

a — Dans maintes régions a pénétré la «*torcătoárea*» (machine à filer), à l'aide de laquelle on fait des sépoules.

In multe regiuni a şi pătruns *torcătoarea* cu care se fac ţevi.

Conteşti (Fălticeni) *1929, 6 ian.*

b — Les bobines («*mosoáre*») sont partout identiques.

Mosoarele sunt aceleaşi pretutindeni.

Răpciuni (Piatra) *1929, 9 aug.*

a — Les pelotes sont transformées en «*păr*» (fil) à tapis à l'aide de l'instrument de torsion appelé «*răsucitoáre*».

Din gheme se răsucește *păr* pentru covoare cu ajutorul *răsucitoarei*.

Sarmisegetuza (Hunedoara) *1929, 12 iul.*

b — Dans la *Țara-Hațegului* la «*răsucitoárea*» s'appelle «*răsucă*» et à l'aide de cet instrument on tord le «*părul*» (fil) de la pelote.

In Țara-Hațegului *răsucitoarea* se numește *răsucă* și cu ea *se răsucă părul* de pe gheme.

Vatra-Moldoviței (Câmpulung) *1929, 24 aug.*

a — En Bucovine, pour dévider les sepoules ou les bobines on fixe le fuseau à un «*fusári*».

In Bucovina, pentru depănatul mosoarelor, ca și al țevilor, se fixează fusul într'un *fusari*.

Lelese (Huniedoara) *1929, 26 mart.*

b — Dans la région des «*Pădureni*» on fixe aussi le fuseau par ses deux bouts aux plis que forme la pointe des «*opínci*» (chaussures) — v. p. 205 *a*.

In regiunea *Pădurenilor* fusul se fixează cu cele două capete și în cutele de la vârful opincilor (v. p. 205 *a*).

Drăguș (Făgăraș) *1929, 2 aug.*

a — Le fil enroulé sur le fuseau est transposé sur un *«răşchitor cu coarne»* (v. p. 118 *a)*.

Tortul de pe fus se aşează pe un *răşchitor cu coarne* (v. p. 118 *a*).

Negreni (Cluj) *1928, 9 iun.*

b — Le *«răşchitorul»* est uniformément employé partout.

Răşchitorul are aceeaşi întrebuinţare pretutindeni

a — En *Vráncea* le «*rășchitorul*» est long de plus de deux mètres et on l'utilise en le plaçant sur deux chaises ou sur deux pierres.

In Vrancea *rășchitorul* are o lungime de peste doi metri și se folosește așezându-se pe două scăunele sau pe două pietre.

Nereju (Putna) *1929, 28 iul.*

b — Dans la vallée de la *Bistrița* de Moldavie on transpose le fil sur le «*rășchitór*» non par des allées et venues, comme en *Vráncea*, mais à l'aide de la «*rășchitoáre*».

Pe valea Bistriței moldovene așezarea tortului pe *rășchitor* nu se face umblând, ca în Vrancea, de la un capăt la altul, ci se face cu ajutorul așa numitei *rășchitoare*.

Răpciuni (Piatra) *1929, 9 aug.*

a — En Transylvanie on emploie surtout le «*răşchitorul*» court, que l'on manie à la main (v. t. I, 148 *a*).

Transilvania cunoaşte mai mult *răşchitorul* scurt, care se poate mânui în mâni (v. t. I, 148 *a*).

Hobița-Sarmisegetuzei (Huniedoara) *1929, 12 iul.*

b — En maint endroit l'ourdissage se fait actuellement encore sur les murs des édifices au moyen de clous fixés au mur.

In multe regiuni şi astăzi încă urzirea se face cu ajutorul unor cuie fixate pe părete.

Lelese (Huniedoara) *1929, 25 mart.*

Schitul-Durău (Piatra) *1927, 29 dec.*

a — En Moldavie on monte la chaîne sur l'ensouple sur le métier même.

In Moldova *năvedírea* urziturei se face chiar în războiul de țesut.

Sarmisegetuza (Huniedoara) *1929, 12 iul.*

b — Dans la *Țára-Hățegului* cette opération — identique chez les Aroumains aussi (v. t. I. 153 *a)* — se fait à l'aide d'un *«înăvlitori»*

In Țara-Hațegului această operație — identică și la Aromâni (v. t. I, 153 *a)* — se face cu ajutorul unui *învălitori*.

Sarmisegetuza (Huniedoara) 1929, 12 iul.

a — Cet «*invălitóri*» a une ensouple («*sul*») s'étayant sur deux fourches; dans la chaîne («*urzálă*») il y a les «*cinii*» (réglettes).

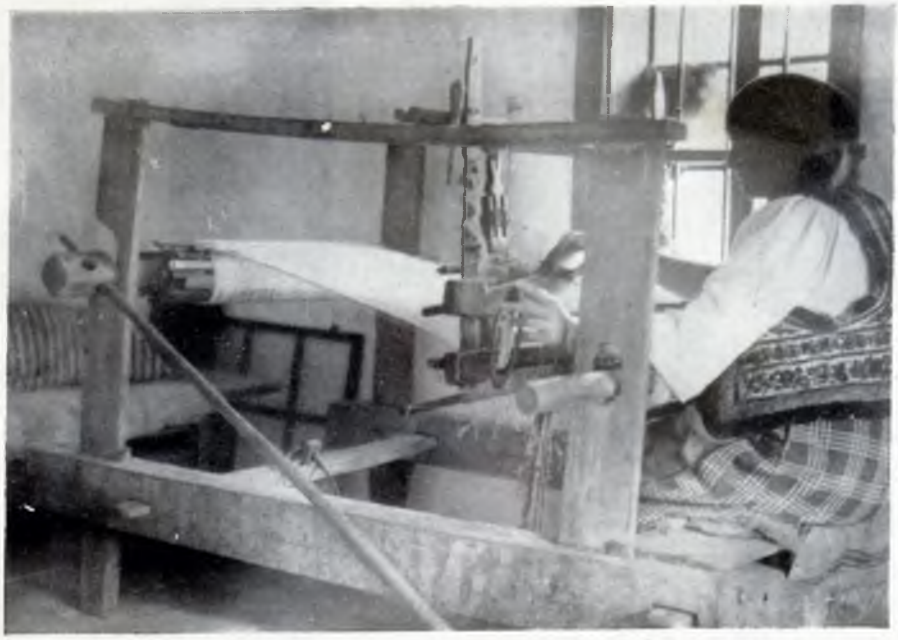
Acest *invălitori* are un *sul* rezemat pe două furci, iar în *urzală* sunt așezați *cinii*.

b — Le manche de cet «*invălitori*» s'appelle «*sánia invălitoriului*»; il est pourvue d'un «*cuiu*» (clou) et soumis à la pression de deux grosses pierres, afin que la chaîne soit bien tendue.

Coada acestui *invălitori* se numește *sania invălitoriului* și e prevăzută cu un *cuiu* și apăsată cu pietroaie, pentru ca urzeala să fie bine întinsă.

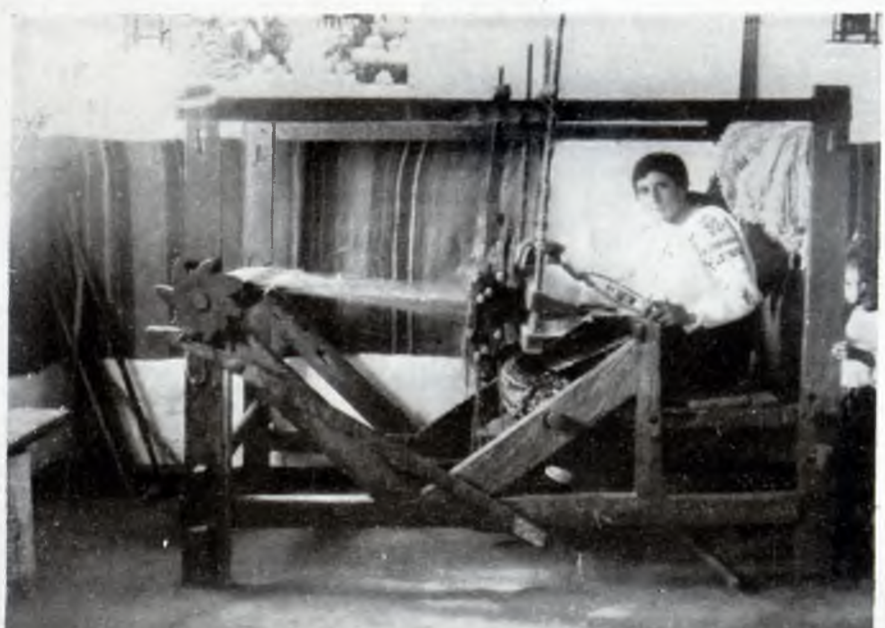
Sarmisegetuza 1929, 12 iul.

a — Le métier à tisser est construit de la même façon en Moldavie aussi. La terminologie se différentie en partie, suivant les régions.

Războiul de țesut e același și în Moldova. Terminologia e, după regiuni, parțial diferențiată.

Răpciuni (Piatra) *1928, 20 mai.*

b — En Bucovine l'ensouple de derrière passe aussi sous la chaîne (v. t. I, 154 *b*). Là le métier à tisser s'appelle «*statine*».

In Bucovina sulul de dinapoi apare așezat și de-desubtul urzelei (v. t. I, 154 *b*). Aci războiul poartă numirea de *statine*.

Vatra-Moldoviței (Câmpulung) *1929, 24 aug.*

a — Les tissus passent en dernier lieu par des moulins à foulon (*«vâltori»*), lesquels, habituellement, sont situés près d'un moulin à eau.

Produsele țesute trec, pentru a fi închegate, prin *vâltori* cari, de obiceiu, apar acolo unde e și o moară.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1928, 21 april.*

b — Dans la *Țára-Hățegului* la *«vâltoárea»*, identique comme forme, s'appelle *«văiágă»*.

In Țara-Hațegului vâltoarea, aceeași ca formă, se numește *văiagă*.

Ostrovul-mare (Huniedoara) *1929, 13 iul.*

Lunca-Negoiului (Huniedoara) *1929, 17 iul.*

a — Les couvertures de lit, appelées «*pricovița*» (v. p. 9-10), sont presque semblabes partout en Roumanie.

Țolurile de paturi, numite *pricovița* (v. p. 9-10) sunt la fel mai în toată Țara.

Alun (Huniedoara) *1929, 27 mart.*

b — Les «*Pădurenii*», hommes et femmes, portent, hiver et été, des «*tolobon'i*», qui ont exactement la forme d'une botte.

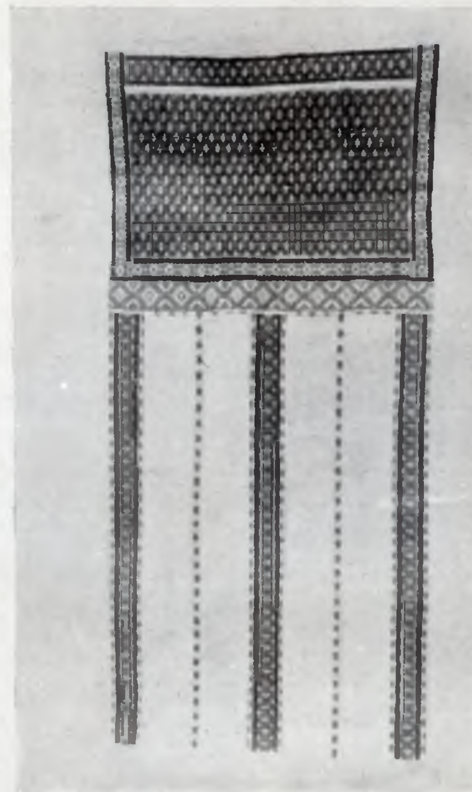
Atât iarna cât și vara, *Pădurenii* ca și *Pădurencele* poartă *tolobon'i*, cari au exact forma unei cisme.

Răpciuni (Piatra) *1929, 10 aug.*

a — Parmi les produits de l'industrie domestique qui sont l'œuvre de la femme daco-roumaine, au moins les merveilleuses broderies de chemises méritent bien d'être connues.

Dintre produsele casnice ale femeiei daco-române merită cu prisosință să fie cunoscute cel puțin admirabilele ei cusături de cămăși.

Răpciuni *1929, 10 aug.*

b — Voici l'envers inachevé d'une manche qui, comme la chemise d'à côté est brodé *«cu cusătura pe dos»* (à l'envers)—ce qui exige une application très méticuleuse.

Iată fața neterminată a unei mâneci care, ca și alăturata cămașe, e brodată cu așa numita *cusătură pe dos*—îndeletnicire extrem de meticuloasă.

Sat-Şugătag *1929, 22 april.*

a — La femme de *Maramureş* lave son linge à la lessive (*«zoleşte»*) dans une cuve appelée *«bărbânţă»*, placée sur un seau appelé *«ciubăr»* (baquet).

Cu ajutorul leşiei Maramureşeanca îşi spală rufele (le *zoleşte*) într'o putină numită *bărbânţă*, aşezată pe o găleată numită *ciubăr*.

Negreni (Cluj) *1928, 9 iun.*

b — On agit de même dans la vallée du *Crişul-repede*, où la cuve s'appelle *«budei»*.

Aceeaşi operaţie e şi pe valea Crişului-repede, unde putina se numeşte *budei*.

Sat-Şugătag *1928, 21 april.*

a — En *Maramureş*, pour laver le linge on se sert aussi d'un baquet troué en dessous, appelé «*zolniță*».

In Maramureş, pentru spălat se întrebuințează și un ciubăr găurit în fund, numit *zolniță*.

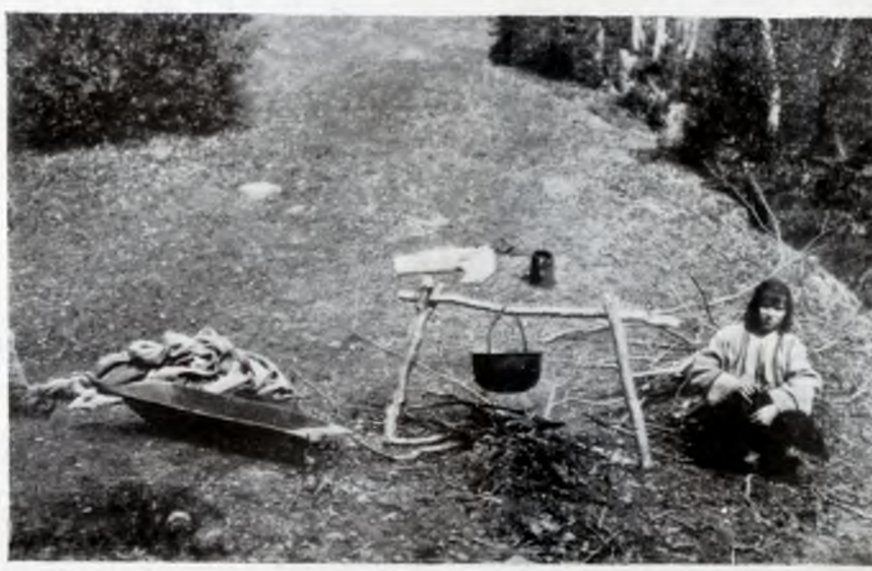
Răpciuni (Piatra) *1928, 19 mai.*

b — En Moldavie cet ustensile s'appelle «*ciubăr*».

In Moldova acest element se numește *ciubăr*.

c — Il y a cependant des régions montagneuses aux maisons disséminées où on lave le linge près d'une eau coulante d'une façon tout à fait simple.

Sunt însă și plaiuri de munte cu case răzlețe unde spălatul rufelor se face lângă o apă curgătoare cât mai simplu posibil.

Meria (Huniedoara) *1929, 30 mart.*

a — Dans la région des «*Pădureni*» on voit, aux abords des villages et à proximité d'une eau, fixés en terre des troncs évidés appelés «*pârláie*», servant au lavage du linge.

In regiunea *Pădurenilor*, la margini de sate și lângă o apă, se văd fixate în pământ trunchiuri scobite numite *pârlaie*, servind la spălatul rufelor.

Alun (Huniedoara) *1928, 9 april.*

b — Les villages à l'intérieur desquels il n'y a pas d'eau coulante transportent dans des charrettes leur linge et les «*pârláiele*» là où l'eau coulante est plus abondante.

Satele fără ape curgătoare în interiorul lor își transportă în căruțe rufele și *pârlaiele* în văi cu apă mai multă.

Lelese (Huniedoara) *1928, 9 april.*

a — Pour chauffer l'eau que l'on verse sur la lessive des «*pârlăie*» on y met des pierres b i e n chauffées au feu allumé à cet effet.

Pentru înfierbântarea apei ce se toarnă peste leșia din *pârlaie* se bagă deasupra lor pietre bine încălzite în focuri anume pregătite.

Alun (Huniedoara) *1928, 9 april.*

b — Après avoir été échaudé entre les couches de la lessive des «*pârlăie*», le linge est lavé à un long tronc creux appelé «*valău*», où coule l'eau.

Odată opărite între straturile de leșie din *pârlaie*, rufele se spală la câte un trunchiu lung scobit, numit *valău*, în care curge apă.

Alun *1928, 10 april.*

a — Cependant dans certaines maisons on lave tout dans la cour, où l'on voit, à côté l'un de l'autre, le «*valăul*» et le «*pârlăul*».

Sunt însă și case cari spală totul în curte, unde stau alăturate *valăul* și *pârlăul*.

Lunca-Negoiului (Huniedoara) *1929, 17 iul.*

b — Dans de tels villages retirés le savon n'est pas employé, étant remplacé par la lessive.

In asemenea sate mai retrase săpunul nu se întrebuințează, el fiind înlocuit prin leșie.

Lelese (Huniedoara) *1928, 8 april.*

a — Pour faire la provision de bois nécessaire au ménage, même les petits enfants ramassent dans la forêt du bois mort, réuni par un lien en osier appelé «*privítă*» et qu'ils chargent sur leur dos.

Pentru focul de casă, până și copilașii vin încărcați din pădure cu surcele strânse într'o legătură făcută din nuiele și numită *privítă*.

Meria (Huniedoara) *1929, 18 iul.*

b — On rencontre dans les forêts même des vieillards courbés sous le poids des années, qui coupent le bois nécessaire à l'industrie domestique.

Pentru industria casnică a lemnului, în păduri întâlnești și bătrâni ce deabia își pot duce greutatea anilor.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

Runcul-mare (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

a — Afin de se procurer le strict nécessaire, des groupes de femmes et de jeunes filles se mettent en route dès la veille ou à l'aube du jour de marché, pour se rendre dans la ville voisine.

Pentru a-și procura cele strict necesare, din ajun sau în zorii zilei de târg grupuri de femei și fete pornesc pe jos spre orașul apropiat.

Runcul-mare *1929, 23 mart.*

b — Ces groupes franchissent les obstacles qui se trouvent sur leur chemin — tels que des eaux débordées ou gelées — par divers moyens improvisés.

Obstacolele din drumul lor — cum ar fi ape revărsate sau înghețate — le trec recurgând la diferite mijloace improvisate.

Runcul-mare (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

a — En certains endroits, en guise de pont il y a aussi une poutre fixée, appelée «*punte*» (pont).

Pe alocurea, peste ape stă fixată și câte o grindă, numită *punte.*

Sat-Șugătag (Maramureș) *1928, 21 april.*

b — Tout ouvrage en bois, ne servant à traverser un cours d'eau qu'à l'homme et non à un véhicule, s'appelle partout «*punte*» et jamais «*pod*».

Orice lucrare de lemn, ce servește drept trecere peste apă numai omului nu și unui vehicul, se numește pretutindeni *punte,* niciodată însă *pod.*

Isvorul-rău (Piatra) *1929, 21 aug.*

a — Pour traverser de grands cours d'eau —profonds et larges— on se sert encore dans la vallée de la *Bistrița* moldave aussi de troncs d'arbres creux appelés «*lúntri*» (barques).

Pentru trecerea apelor mari — adânci și late — se folosesc încă și pe valea Bistriței moldovene trunchiuri scobite de arbori numite *luntri*.

b — Actuellement celles-là aussi deviennent de plus en plus rares, étant remplacées par des planchers flottants, appelés également «*lúntri*».

Astăzi și ele devin din ce în ce mai rare, fiind înlocuite prin platforme plutitoare formate din lemne și numite tot *luntri*.

Ocolișel (Turda) *1929, 3 aug.*

Răchitova (Huniedoara) *1929, 16 iul.*

a — On voit cependant même de nos jours des hommes, aussi bien que des femmes, qui parcourent à cheval les distances longues.

Se mai văd, însă, și astăzi bărbați, ca și femei, cari percurg distanțele lungi călare pe cal.

Meria (Huniedoara) *1929, 20 iul.*

b — Généralement, lorsque le paysan se rend dans la ville il soigne sa tenue: voici deux jeunes gens qui se font couper les cheveux en plein air, près de la route.

In general, țăranul, când se duce în oraș, își îngrijește ținuta: iată doi tineri cari se tund în plin câmp, alăturea de drum.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

a — Arrivé sur la place où se tient le marché, chacun déballe sa marchandise et se tient devant elle.

Ajunşi în piaţa oraşului, fiecare stă înaintea obiectelor aduse spre vânzare.

Meria (Huniedoara) *1929, 15 iul.*

b — Lorsque le chemin que les paysans doivent parcourir à pied pour aller faire des emplettes dans une ville est long, on les voit s'asseoir par terre dans un coin du marché, pour manger un morceau de pain etc.

Când drumul percurs pe jos e lung, sătenii cumpărători se mai aşează şi jos la o margine a târgului, pentru a mânca o bucată de pâne etc.

Găunoasa (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

a — Voici deux adolescents, endimanchés, vendant leur peu de fruits (pommes, poires, noix etc.).

Iată doi tineri, îmbrăcaţi ca de sărbătoare, vânzându-şi puţinele lor fructe (mere, pere, nuci etc.).

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 23 mart.*

b — Le jour de marché est aussi une occasion de rencontre entre connaissances ou parents de divers villages.

Ziua de târg e şi un prilej de întâlniri între cunoscuţi sau rude din sate diverse.

ÉGLISES
LA VIE AUX JOURS DE FÊTE

BISERICI
VIAȚA ÎN ZILE DE SĂRBĂTOARE

Dânsuș (Huniedoara) *1929, 1 april.*

L'église de *Dânsuș* occupe une place particulièrement remarquable parmi les églises historiques de la Roumanie.

Intre bisericile istorice ale României biserica din Dânsuș ocupă un loc unic.

Dânsuș (Hunedoara) *1929, 1 april.*

a — Elevée sur un plateau du nord de la *Țara-Hațegului*, cette église, par son aspect, nous reporte à une époque fort ancienne.

Ridicată pe un podiș din nordul Țărei-Hațegului, această biserică, prin însăși înfățișarea ei, ne duce într'o epocă străveche.

Dânsuș *1929, 1 april.*

b — Sauf sa toiture actuelle que l'on a refaite il y a trois ans pour mettre l'église à l'abri des intempéries, tout le matériel architectonique évoque les traits propres à l'époque romaine.

Exceptând actualul acoperiș ce i s'a făcut acum trei ani pentru a o pune la adăpost de intemperii, întregul material arhitectonic ne evocă trăsături proprii epocei romane.

Dânsuş *1929, 1 april.*

a — Cela est corroboré par l'intérieur de l'église aussi bien que par son plan.

Această părere poate fi susţinută având în vedere nu numai interiorul bisericei ci şi planul ei.

Gura-Sadovei (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

b — Comme contraste au point de vue de l'évolution architectonique le long des siècles, voici à côté une église nouvelle de la vallée de la *Moldova* supérieure.

Drept contrast ca evoluţie arhitectonică în lungul secolelor, alăturăm această biserică nouă de pe valea Moldovei superioare.

Sârghi *1928, 22 april.*

a — Tous les villages de *Maramureș* ont eu—la plupart en ont même de nos jours—une église en bois: en voici une des plus simples.

Toate satele din Maramureș și-au avut—cele mai multe au și astăzi—câte o biserică de lemn: iată una dintre cele mai simple.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1929, 21 april.*

b — La plupart d'elles ont une silhouette assez coquette et deviennent intéressantes par leur double toit superposé (v. p. 212 et t. I, 72 a, 74, 75 a et 157).

Cele mai multe au siluiete destul de cochete și devin interesante prin dublul lor acoperiș suprapus (v. p. 212 și t. I, 72 a, 74, 75 a și 157).

a — En Bucovine le style des églises en bois nous représente les traits caractéristiques d'un autre courant architectonique.

In Bucovina stilul bisericilor de lemn ne înfățișează caracteristicele unui alt curent arhitectonic.

Fundul-Sadovei (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

b — Les églises contemporaines contrastent entièrement avec les églises anciennes tant comme forme que comme construction.

Bisericile contemporane contrastează integral față de cele bătrânești atât ca formă cât și ca construcție.

Câmpulung *1929, 26 aug.*

a — En allant des montagnes du sud de la Bucovine vers le nord de la Moldavie nous constaterons deux courants dans l'aspect des églises. Le type des é g l i s e s anciennes en bois nous montre l'influence du sud.

Trecând munții sudici ai Bucovinei spre nordul Moldovei vom constata două curente în înfățișarea bisericilor. Tipul bisericilor vechi de lemn ne duce la o influență sudică.

Cojoci (Piatra) *1929, 21 aug.*

b — Le type des églises nouvelles, même de celles en bois, présente une suite de plusieurs tours sur le toit (v. p. 154 et t. I, 73 *a*).

Tipul bisericilor mai nouă, chiar al celor făcute din lemn, ne p r e s i n t ă în șir mai multe turnuri pe acoperiș (v. p. 154 și t. I, 73 *a*).

Valea-seacă (Piatra) *1929, 13 sept.*

a — Dans la région des «*Pădurêni*» leur type est caractérisé par une simplicité accentuée.

In regiunea *Pădurenilor* tipul lor se caracterisează printr'o pronunţată simplitate.

Cerbal (Huniedoara) *1929, 24 mart.*

b — En général elles manquent même de l'élégance des mêmes églises en bois d'autres régions.

In general le lipseşte şi eleganţa aceloraşi biserici de lemn din alte regiuni.

Alun (Huniedoara) *1928, 9 april.*

a — Une des caractéristiques des églises en bois entre autres est leur exiguïté — elles étaient, toutefois, assez spacieuses pour les générations des siècles passés (v. t. I, 73 *b*, 75 *b*).

Intre alte, o caracteristică a bisericilor de lemn e că sunt mici — încăpătoare, totuşi, pentru generaţiile secolelor trecute (v. t. I, 73 *b*, 75 *b*).

Cernişoara (Huniedoara) *1929, 28 mart.*

b — Une nouvelle note à cette église: les dimensions de la tour du toit accusent le style des temps plus nouveaux.

O notă nouă la această biserică: dimensiunile turnului de pe acoperiş ne duc la vremuri mai nouă.

Meria (Huniedoara) *1929, 30 mart.*

a — Tout village tient à sortir du commun même lorsqu'il s'agit d'une église, d'autant plus que des nuances de foi religieuse y interviennent.

Fiecare sat ţine să iasă din comun chiar când e vorba de biserică; şi aceasta cu atât mai mult cu cât intervin şi nuanţe de credinţă religioasă.

Lunca-Cernei-de-jos (Huniedoara) *1929, 31 mart.*

b — Mais les églises anciennes montrent elles aussi tout de suite au voyageur l'origine ethnique du peuple dont elles représentent le culte.

Bisericile vechi însă arată şi ele imediat călătorului care e originea etnică a poporului al cărui cult le întreţine.

Lunca-Cernei-de-sus (Huniedoara) *1929, 31 mart.*

a — Pour passer aux monastères, nous présentons encore une fois l'ensemble de la *Mănăstirea-Durău* qui était, à son origine, un «*schit*» (petit couvent) — v. t. I, 77 *a*.

Trecând la mănăstiri, presentăm încă odată ansamblul M-rei-Durău care, la întemeierea ei, era un schit (v. t. I, 77 *a*).

Mănăstirea-Durău (Piatra) *1928, 16 april.*

b — Sis sous la crête boisée et rocheuse d'une montagne, le *Schitul-Sihla* est lui aussi l'expression de l'isolement monacal (v. p. 153).

Așezat sub creasta împădurită și stâncoasă a unui munte, Schitul-Sihla e și el expresiunea singurătății monahale (v. p. 153).

Schitul-Sihla (Piatra) *1929, 13 aug.*

Mănăstirea-Bistrița (Piatra) *1929, 19 mai.*

a — Par contre, les monastères historiques ne sont plus maintenant isolés, puisqu'il existe des villages dans leur voisinage.

In schimb, mănăstirile istorice azi nu mai sunt isolate, în apropierea lor fiind sate.

b — Contrairement au petits couvents (*«schituri»*), ces monastères, entourés de hautes murailles, s'élevaient en des endroits moins retirés.

Spre deosebire de schituri, aceaste mănăstiri, împrejmuite cu ziduri înalte, se ridicau pe locuri mai puțin retrase.

M-rea Vatra-Moldovifei (Câmpulung) *1929, 24 aug.*

a — A leur fondation on choisissait généralement un emplacement ouvert, pourvu de clairières et d'eau, aux pieds d'une chaîne de grandes collines boisées (v. p. 156).

La întemeierea lor în general se alegea câte un loc mai deschis, cu poieni și apă, la poalele unui șir de dealuri mai mari și împădurite (v. p. 156).

Mănăstirea-Prislop (Huniedoara) *1929, 2 april.*

b — Voici l'église de la *Mănăstirea-Bistrița*, érigée par *Alexandru-cel-bun* dans la première moitié du XV-e siècle (v. p. 147 *a*).

Iată biserica Mănăstirei-Bistrița, ridicată de Alexandru-cel-bun în prima jumătate a secolului al XV-lea (v. p. 147 *a*)

Mănăstirea-Bistrița (Piatra) *1929, 19 mai.*

Mănăstirea-Voroneț (Câmpulung) *1929, 25 aug.*

a — Église de la *Mănăstirea-V o r o n é ț*, érigée par *Ștefan-cel-mare* (Etienne-le-grand) en 1488, vue du sud-ouest.

Biserica Mănăstirei-Voroneț, ridicată de Ștefan-cel-mare în 1488, văzută din spre sud-vest.

M-rea-Voroneț *1929, 25 aug.*

b — La même église vue du sud-est.

Aceeași biserică văzută din spre sud-est.

a — Eglise de la *Mănăstirea-Humor*, dédiée à l'*Assomption*, érigée par *Petru Rareș* en 1530, vue du sud-ouest.

Biserica Mănăstirei-Humor, cu hramul *Adormirea*, ridicată de Petru Rareș în 1530, văzută din spre sud-vest.

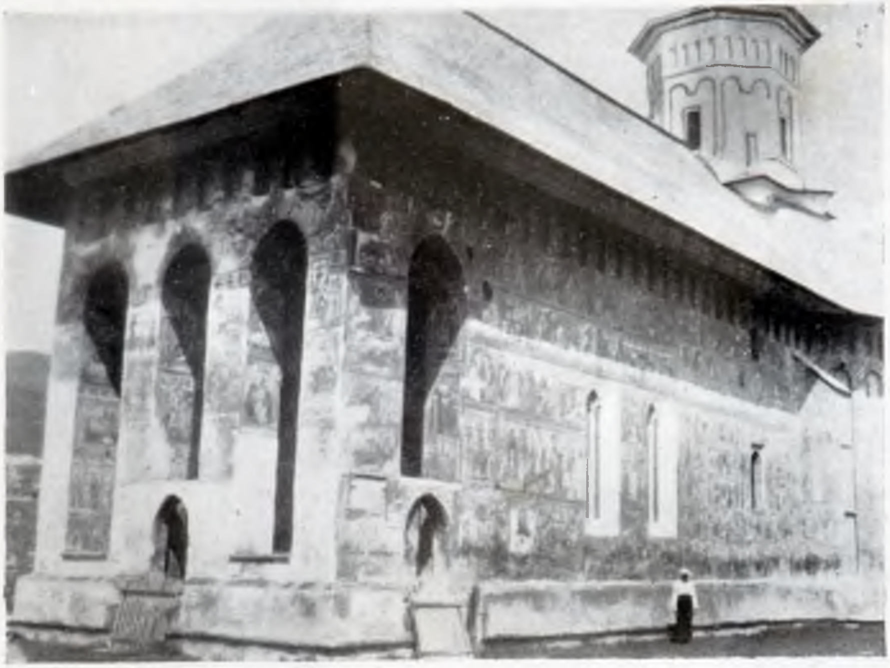
Mănăstirea-Humor (Câmpulung) *1929, 25 aug.*

b — La même église vue du sud-est.

Aceeași biserică văzută din spre sud-est.

M-rea-Humor *1929, 25 aug.*

a — Église de la *Mănăstirea-Moldovița*, érigée par *Petru Rareș* en 1532, vue du sud-ouest (v. p. 159 *a*).

Biserica Mănăstirei-Moldovița, ridicată de Petru Rareș în 1532, văzută din spre sud-vest (v. p. 159 *a*).

Vatra-Moldoviței (Câmpulung) *1929, 24 aug.*

b — La même église vue du nord-ouest.

Aceeași biserică văzută din spre nord-vest.

Vatra-Moldoviței *1929, 24 aug.*

a — Eglise du *Schítul-Rarău*, transférée au XVIII-e siècle du versant nord de la montagne de *Rarău* (près *Câmpulung*) au versant sud de la même montagne.

Biserica Schitului-Rarău mutată în secolul al XVIII-lea de pe versantul nordic al muntelui Rarău (lângă Câmpulung) pe cel sudic al aceluiași munte.

Schitul-Rarău (Câmpulung) *1929, 22 aug.*

b — La même église vue du côté du nord-est. Le couvent de *Rarău* date de l'époque de *Petru Rareș*.

Aceeași biserică văzută din spre nord-est. Schitul-Rarău datează de pe timpul lui Petru Rareș.

Schitul-Rarău *1929, 22 aug.*

Mănăstirea-Durău (Piatra) *1928, 16 april.*

b — Église de la *Mănăstirea-Durău*, érigée en 1835 (v. p. 146 *a*).

Biserica Mănăstirei-Durău, ridicată în 1835 (v. p. 146 *a*).

b — Cette chapelle – actuellement au couvent de *Durău*— a servi jusqu'au XIX-e siècle d'église à une petite maison de religieuses, sise en amont du ruisseau de *Răpciuni*, d'où elle a été transférée ici.

Această capelă – azi în Mănăstirea-Durău— a fost până în secolul al XIX-lea biserica unui schit de maice din susul părăului *Răpciuni*, de unde a fost transportată aici.

M-rea-Durău *1928, 16 april.*

a — Eglise de St *Ioán* (Saint Jean) à *Vărátec*, couvent de religieuses.

Biserica St *Ioan* din *Văratec* mănăstire de maice.

M-rea-Văratec (Piatra) *1929, 12 sept.*

b — Eglise de la Transfiguration (*Schimbárea-la-fáță*) au même couvent.

Biserica *Schimbarea-la-față* din aceeași mănăstire.

M-rea-Văratec *1929, 13 aug.*

Schitul-Sihla (Piatra) *1929, 13 aug.*

a — Eglise du *Schitul-Sihla,* vue du sud-ouest. Elle date de 1763 (v. p. 160).

Biserica Schitului-Sihla, văzută din spre sud-vest. Datează din 1763 (v. p. 160).

b — Au dessus de cette église, surplombée par un énorme rocher se tient isolée la petite église appelée *Mănăstirea-dintr'un lemn* (couvent fait d'une seule pièce de bois), dont la légende veut qu'elle ait été faite du bois d'un seul arbre (cf. N. Iorga et G. Balş, *Histoire de l'art roumain ancien,* 13).

De-asupra acestei biserici, sub bolta unei stânci uriaşe stă singuratecă mica bisericuţă *Mănăstirea-dintr'un-lemn,* despre care se zice că a fost făcută din lemnul unui singur arbore.

Schitul-Sihla *1929, 13 aug.*

a — Église de la *Mănăstirea-Prislop*, fondée au XV-e siècle. A côté du couvent on voit les cellules des moines.

Biserica Mănăstirei-Prislop, întemeiată în secolul al XV-lea. Alături de ea se văd chiliile.

M-rea-Prislop (Huniedoara) *1929, 2 april.*

b — La même église vue du sud-ouest (v. p. 148 *a*).

Aceeași biserică, văzută din spre sud-vest (v. p. 148 *a*).

M-rea-Prislop *1929, 2 april.*

Sat-Şugătag (Maramureş) *1929, 21 april.*

a — Porte de l'église en bois de *Sat-Şugătag* (v. p. 140 *b*).

Uşa bisericei de lemn din Sat-Şugătag (v. p. 140 *b*).

Fundul-Sadovei (Câmpulung) *1929, 23 aug.*

b — Clochers de l'église en bois de *Fundul-Sădovei* (v. p. 141 *a*).

Clopotniţele bisericei de lemn din Fundul-Sadovei (v. p. 141 *a*).

M-rea-Bistrița (Piatra) *1929, 19 mai.*

a — Tour-clocher de l'église de la *Mănăstirea-Bistrița*, élevé par *Ștefan-cel-mare* (v. p. 148 *b*).

Turnul-clopotniță al bisericei Mănăstirei-Bistrița, ridicat de Ștefan-cel-mare (v. p. 148 *b*).

M-rea-Durău (Piatra) *1928, 16 april.*

b — Tour-clocher de l'église de la *Mănăstirea-Durău*, (v. p. 153 *a*).

Turnul-clopotniță al bisericei Mănăstirei-Durău (v. p. 153 *a*).

M-rea *Vatra-Moldovitei* (Câmpulung) *1929, 24 aug.*

a — Cellules principales des supérieurs de la *Mănăstirea Vătra-Moldoviței* (v. p. 151), actuellement envahies par des herbes folles et des arbres (cf. N. Iorga et G. Balș, *Histoire de l'art roumain ancien*, 382).

Chiliile principale egumenești ale Mănăstirei Vatra-Moldoviței (v. p. 151), azi în stăpânirea bălăriilor și arborilor ce cresc pe ele (cf. N. Iorga et G. Balș, *Histoire de l'art roumain ancien*, 382).

M-rea-*Durău* (Piatra) *1928, 16 april.*

b — Cellule de moine de la *Mănăstirea-Durău* (v. p. 146 *a*).

Chilie de călugăr din Mănăstirea-Durău (v. p. 146 *a*).

Schitul-Sihla (Piatra) *1929, 15 aug.*

a — Cellules du *Schitul-Sihla* se trouvant toutes sous le même toit (v. p. 146 *b*).

Chiliile Schitului-Sihla, toate fiind sub acelaşi acoperiş (v. p. 146 *b*).

Schitul-Sihla *1929, 15 aug.*

b — Sous les voûtes des mêmes rochers surplombant le *Schitul-Sihla* (v. p. 155 *b*) un moine s'est fait bâtir une petite cellule solitaire.

Sub bolţile aceluiaşi şir de stânci ameninţătoare de la Schitul-Sihla (v. p. 155 *b*) un călugăr şi-a făcut o chiliuţă solitară.

a — Cellule de religieuse à la *Mănăstírea-Vărătec* : simple dans son élégance de style roumain, très propre et ensoleillée.

Chilie de maică din Mănăstirea-Văratec : simplă în eleganța ei de stil românesc, foarte curată și însorită.

M-rea-Văratec (Piatra) *1929, 13 sept.*

b — En général ces cellules sont spacieuses et entourées d'une haie de planches.

In general aceste chilii sunt spațioase și împrejmuite cu câte un gard de scânduri.

M-rea-Văratec *1929, 13 aug.*

M-rea-Bistrița (Piatra) *1929, 19 mai.*

a — A leurs moments de loisir les moines fabriquent des croix avec du bois choisi à cet effet.

In momente de repaos călugării fac din lemn anume ales cruci.

M-rea-Bistrița *1929, 19 mai.*

b — Revers de la même croix fabriquée d'une seule pièce de bois.

Fața cealaltă a aceleiași cruci făcute dintr'o singură bucată de lemn.

Schitul-Sihla a b *1929, 13 aug.*

Croix (*a* face, *b* revers) fabriquée de plusieurs pièces, conservée à l'autel de la «*Mănăstirea-dintr'un-lemn*» (v. p. 155 *b*).

Cruce (*a* față, *b* dos) făcută din mai multe bucăți, păstrată în altarul *Mănăstirei-dintr'un-lemn* (v. p. 155 *b*).

D'habitude ce sont toujours les moines qui font des «*pristórnice*» (empreintes) apposées sur les pains bénits et appelées aussi «*pecetáre*» (sceaux). Au dessous (*d*) elles portent souvent la même inscription

De obiceiu tot călugării sunt acei cari fac *pristornice* pentru prescuri, numite și *pecetare*. De-desubtul lor (*d*) au adesea aceeași inscripție.

Sat-Șugătag c d *1929, 23 april.*

a — A la fin de la messe, surtout après un Requiem, les vieillards notamment se placent sur le parvis dans l'attente de l'aumône (v. p. 215 *a*).

După terminarea slujbei religioase, mai ales după vre-un parastas, bătrânii în deosebi se așează pe prispa bisericei așteptând coliva (v. p. 215 *a*).

Hărnicești (Maramureș) *1929, 21 april.*

b — Aux jours de repos les enfants s'amusent. Voici un jeu appelé «*'N desági*»: un enfant en porte deux autres sur le dos comme une besace («*desági*»).

In zile de repaos copiii se distrează. Iată un joc numit *'N desagi*: unul singur duce în spate pe alți doi ca pe niște desagi.

Sat-Șugătag (Maramureș) *1929, 23 april.*

Sat-Şugătag (Maramureş) *1928, 23 april.*

a — Un des jeux enfantins les plus amusants est celui qu'on appelle «*D'e-a scroafa în oraş*» (avec la truie dans la ville).

Intre cele mai distractive jocuri copilăreşti e şi aşa numitul *D'e-a scroafa în oraş.*

Lelese (Huniedoara) *1928, 8 april.*

b — On voit le même jeu chez les «*Pădureni*», où il s'appelle «*De-a poarca*» (à la truie).

Acelaşi joc apare şi la *Pădureni*, unde se numeşte *De-a poarca.*

Sat-Şugătag 1928, 23 april.

a — A la Saint Georges (23 avril), dans deux villages de *Maramureș* il existe une coutume extrêmement intéressante, appelée «*Boii Sân-Giórzului*» (Les bœufs de Saint Georges).

In ziua de St George (23 april), în două sate din Maramureș există un obiceiu extrem de interesant, numit *B o i i Sân-Giorzului*.

b — De nombreux couples de jeunes gens, portant chacun un joug de bœufs, réunis entre eux par un «*proțáp*» (timon du chariot), conduisent dans une «*telegúță*» (avant-train de la charrue) celui qui le premier a fait les labours au printemps.

Numeroase părechi de flăcăi, purtând fiecare păreche câte un jug de boi și unite între ele prin câte un *proțap*, duc într'o *teleguță* pe cel ce a arat cel dintâi în primăvara aceea.

Sat-Şugătag 1928, 23 april.

Sat-Şugătag 1928, 23 april.

a — Avant, comme après la visite du champ et pendant tout le temps qu'on met à le parcourir, celui qui est fêté est gardé à vue par deux jeunes gens au pied agile, capables de le rejoindre à toute tentative de s'évader de la «*teleguţă*».

Inainte, ca şi după visitarea şi străbaterea ţarinei, cel sărbătorit e păzit de doi flăcăi iuţi de picior, cari să-l poată prinde la orice încercare de a le scăpa din *teleguţă*.

Sat-Şugătag 1928, 23 april.

b — Ils ont ce soin jusqu'à l'arrivée au bord de la rivière «*Mara*», où tous les couples attelés traversent, habillés, ce cours d'eau.

Această grije o au până la ţărmul râului *Mara*, unde toate părechile înjugate trec îmbrăcate în apele acestuia spre celalt ţărm.

Sat-Șugătag 1928, 23 april.

a — Au milieu de la rivière la «*telegúța*» est arrêtée pendant quelques minutes, pour que les jeunes gens gardiens fassent prendre un bon bain à celui qui est fêté au vu d'une foule immense qui, amassée sur les bords de la rivière, assiste à ce spectacle.

In mijlocul râului *teleguța* e reținută câteva momente pentru ca flăcăii de pază să scalde bine pe cel sărbătorit în văzul unei imense lumi ce se uită de pe țărmurile râului.

b — Après cette *lustratio per aquam*, les «*Boii Sân-Giorzului*», portant leurs jougs ornés de rameaux de bouleaux, se mettent en marche vers le village pour se rendre à la maison de celui qui est fêté, où l'on s'amusera jusqu'à très tard dans la nuit.

După această *lustratio per aquam*, *Boii Sân-Giorzului*, cu jugurile împodobite cu ramuri de mesteacăn, pornesc prin sat spre casa celui sărbătorit, unde vor petrece până noaptea târziu.

Sat-Șugătag 1928, 23 april.

a — Aux après-midis des jours de fête les villageois se réunissent à proximité d'un cabaret, à l'intérieur duquel dansent les jeunes gens.

In după-amiezile de sărbătoare sătenii se strâng lângă o cârciumă, în lăuntrul căreia dansează cei tineri.

M-rea-Humorului (Câmpulung) *1929, 25 aug.*

b — Mais la vie a aussi ses cérémonies funèbres: vers le lieu de repos éternel, sur un char traîné par deux paires de boeufs.

Dar viaţa îşi are şi sărbătorile ei funebre: spre locul de etern repaos, într'un car tras de două părechi de boi.

Cerbăl (Huniedoara) *1929, 24 mart.*

Cerbăl *1929, 24 mart.*

a — Chez les «*Pădureni*» l'enterrement offre même actuellement d'intéressants aspects: à l'enterrement d'un jeune homme un groupe de jeunes mariées précèdent le char funèbre portant sur l'épaule un sapin *(«brad»)*.

La *Pădureni* înmormântarea ne presintă și astăzi interesante aspecte: la moartea unui tânăr un grup de neveste duc pe umeri înaintea carului funebru un *brad*.

Cerbăl *1929, 24 mart.*

b — Conformément aux usages religieux, le cortège s'arrête de temps en temps sur le parcours, et pendant ces arrêts les porteuses du sapin cessent de chanter.

Conform usanțelor religoase, din când în când cortegiul se oprește în drum, în care timp purtătoarele bradului încetează de a mai cânta.

Cerbăl 1929, 24 mart.

a — Le cercueil, appelé «*copârșeu*», se fait au village même de pièces entières du tronc d'un hêtre rabotées.

Cosciugul, numit *copârșeu*, se face chiar în sat din bucăți întregi cioplite din trunchiu de fag.

b — Pour l'aumône les «*Pădurenii*» font, entre autres choses, des «*colăci*» (gimblettes, pains) où l'on met une monnaie en métal.

Pentru pomană *Pădurenii* fac, între alte, și *colaci* de pâne, în cari se înfige și câte o monedă metalică.

Cerbăl 1929, 24 mart.

Cerbăl *1929, 24 mart.*

a — Tout enterrement offre l'aspect d'une fête pittoresque d'un profond recueillement dans sa simplicité.

Orice înmormântare are aspectul unei sărbători pitorești de o adâncă reculegere în simplitatea ei.

Meria (Huniedoara) *1929, 18 iul.*

b — Souvent, près des maisons isolées dans les montagnes, un seul sapin planté au chevet du mort indique au voyageur l'endroit d'une tombe.

Adesea, lângă case isolate pe plaiuri de munți, câte un brad stingher, împlântat la capul celui repaosat, arată călătorului că acolo e un mormânt.

DEUXIÈME PARTIE

IMAGES D'ETHNOGRAPHIE AROUMAINE

CARTE ETHNO-LINGUISTIQUE
DES AROUMAINS

TYPE ET COSTUME

TIP ŞI PORT

Avdela (Pind) *1928, 31 iul.*

La guerre générale a, entre autres, amené des transformations radicales du costume. Ainsi, dans l'image ci-dessus, il ne reste de l'ancien costume que le fichu de la tête.

Războiul mondial a adus, între alte, radicale transformări şi în port. Aci, din vechiul port doar legătura de cap a mai rămas.

Avdela (Pind) *1928, 2 aug.*

a — Actuellement ce n'est que de plus en plus rarement qu'apparaît la ceinture à boucles appelées «*ploci*», ou le figaro brodé de fil d'or appelé «*cichetu*», ou le collier de pièces d'or appelé «*flurii*».

Astăzi din ce în ce mai rar apare cingătoarea cu paftale numite *ploci*, sau vesta brodată cu fir de aur numită *cichetu*, sau salba cu monezi de aur numită *flurii*.

Avdela *1928, 31 iul.*

b — Le voile de la jeune mariée appelé «*zvonu*», qui jadis descendait jusqu'à la cheville, est porté maintenant relevé sur la tête même pendant la cérémonie.

Vălul de mireasă numit *zvonu*, care altădată se lăsa peste față până la glezne, azi se poartă peste cap chiar în timpul cununiei.

[*Curtova*, Bulgaria] *1929, 1 iul.*

a — Les jeunes femmes de éleveurs aroumains de Bulgarie — lesquels sont originaires de la région de *Grámoste* (Pinde) — portent actuellement encore le costume pittoresque de jadis: sous le figaro, appelé «*şcurtác*», elles portent un bolero à larges manches retroussées et brodées, appelées «*căpăchĭ*».

Pitorescul costum al nevestelor de oieri aromâni din Bulgaria — originari din regiunea Gramostei (Pind) — e purtat și astăzi: sub vesta fără mâneci, numită *şcurtac*, se poartă o altă vestă, prevăzută cu largi mâneci întoarse și brodate, numite *căpăchĭ*.

[*Curtova*] *1929, 1 iul.*

b — Sous ces «*căpăchĭ*» elles portent une espèce de manchettes appelées «*mănicoáce*»; le corsage est pourvu d'un morceau de toile blanc appelé «*chiptár*», sur lequel on voit le collier appelé «*fluríĭ*».

Sub aceste *căpăchĭ* se poartă un fel de manșete numite *mănicoace*, iar pe piept apare o pânzătură albă numită *chiptar*, peste care se vede salba numită *flurii*.

[*Rila*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

a — Au sommet de la coiffure on voit quelque chose de rond appellé «*amúră*». Derrière la coiffure il y a un «*tas*» (espèce de petite assiette plate) formé souvent de pièces d'argent. Au dessous de ce «*tas*» on porte la «*căciúla*» (bonnet) et sur lui on voit les tresses appelées «*cusiță*» ou «*păltăniță*».

In vârful coafurei se vede ceva rotund numit *amură*. In spatele coafurei se poartă un *tas* format adesea din piese de argint. Sub acest *tas* se poartă *căciula*, peste care se văd cozile numite *cusiță* sau *păltăniță*.

[*Rila*, Bulgaria] *1929, 7 sept.*

b — Chez les vieilles femmes, au lieu de la «*căciúla*» brodée, dont le fond est foncé, on voit une pièce de toile blanche appelée «*bálțu*». Sur la coiffure les femmes portent un fichu noir appelé «*lăhúră*».

La bătrâne, în locul *căciulei* brodate și cu fond închis, apare o pânzătură albă numită *balțu*. Peste coafură femeile poartă o năframă neagră numită *lăhură*.

c — La coiffure est aussi fixée à la tête au moyen d'une attache ou d'un cordon de perles en verre qui passe sous le menton et qui s'appelle «*măgúr*».

Coafura e fixată pe cap grație și unei legături sau a unui cordon de mărgele ce trece pe sub bărbie și care se numește *măgur*.

[*Curtova*, Bulgaria] *1929, 1 iul.*

[*Bociova*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

a — En guise de ceinture les vieilles femmes portent la courroie à boucle (*«curăuă cu toacă»*). Sous la ceinture elles portent un tablier appelé *«poală»*. Le vêtement de laine sans manches qu'elles portent par dessus s'appelle *«sarică»*.

Bătrânele, drept cingătoare, poartă *curaua cu toacă*. Sub cingătoare poartă o fotă numită *poală*, iar haina de lână fără mâneci pe care o poartă de-asupra se numește *sarică*.

[*Rila*, Bulgaria] *1929, 7 sept.*

b — Sous la *«sarică»* les femmes portent un autre vêtement de laine, noir, toujours sans manches, appelé *«căndușe»*, dont le corsage est artistiquement brodé de fil (v. t. I, 117).

De-desubtul *saricei* femeile poartă o altă haină neagră de lână, tot fără mâneci, numită *căndușe*, al cărei piept e artistic brodat cu fir (v. t. I, 117).

a — Chez les Aroumaines de *Livădz*, originaires de *Grámoste*, le tablier de devant s'appelle «*néci*».

La Aromâncele din *Livădz*, originare tot din Gramoste, fota din față se numește *neci*.

[*Livădz*, Grecia] *1929, 9 mai.*

b — Par dessus la robe, appelée «*fustáne*», on porte: 1. «*căndușe*», 2. «*sárică*», 3. «*șcurtácă*» sans manches et 4. «*libadé*» à manches.

Peste rochie, numită *fustane*, se poartă: 1. *căndușe*, 2. *sarică*, 3. *șcurtacă* fără mâneci și 4. *libade* cu mâneci.

[*Livădz*] *1929, 9 mai.*

[*Liumnița*, Grecia] *1929, 10 mai.*

a — Chez les vieilles femmes de *Meglénia* nous voyons une chemise (*«cămèșă»*) brodée aux manches et aux pans. Par dessus la chémise on revêt un vêtement blanc, ouvert par devant et à manches courtes, appelé *«sighíă»* (1).

La bătrânele din Meglenia constatăm o *cămeșă*, brodată la mâneci și jos la poale. Peste cămașe se îmbracă o haină albă, deschisă în față și cu mâneci mai scurte, numită *sighiă* (1).

[*Liumnița*] *1929, 10 mai.*

b — Par dessus la *«sighíă»* on voit une veste sans manches, appelée *«șcurt»*. Sous les manches de la chemise on porte une espèce de manchettes appelées *«răcávița»* (1) et par dessus la ceinture on attache un tablier appelé *«priţáci»*.

Peste *sighiă* se vede o vestă fără mâneci, numită *șcurt*. Sub mânecile cămășei se poartă un fel de manșete numite *răcaviță* (1), iar peste brâu se leagă o fotă numită *priţaci*.

[*Liumnița*, Grecia] *1929, 10 mai.*

a — Elles portent à la tête un fez (*«fes»*) recouvert d'un fichu noir appelé *«șimíe»*.

Pe cap poartă *fes*, iar peste acesta o năframă neagră numită *șimie.*

[*Liumnița*] *1929, 10 mai.*

b — Leur corps est revêtu d'un gros vêtement en laine, sans manches, appelé *«țucárdi»*: c'est la *«sárica»* des Aroumaines (v. t. I, 121).

De-asupră poartă o haină groasă de lână, fără mâneci, numită *țucardi* — identică cu *sarica* Aromâncelor (v. t. I, 121).

a — Dépourvue de culture, la branche des Aroumains éleveurs des montagnes de la Bulgarie du sud a mieux conservé le vieux costume.

Lipsită de cultură, ramura Aromânilor oieri din munţii Bulgariei sudice a păstrat mai bine vechiul port.

[*Curtova*, Bulgaria] *1929, 1 iul.*

b — Par contre, chez les Aroumains des montagnes du Pinde même les vieilles femmes ont depuis longtemps remplacé la «*sarica*» par un vêtement d'étoffe garnie de fourrure, appelé «*ţună*».

In schimb la Aromânii din munţii Pindului până şi bătrânele au înlocuit încă de mult *sarica* printr'o haină de stofă îmblănită, numită *ţună*.

Avdela (Pind) *1928, 25 iul.*

[*Rila*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

a — Chez les générations nouvelles des Aroumains des montagnes de Bulgarie on remarque, dans leur costume, des influences bulgaro-turques.

Generaţiile mai tinere ale Aromânilor din munţii Bulgariei şi-au însuşit în portul lor şi influenţe bulgaro-turceşti.

Avdela (Pind) *1928, 30 iul.*

b — Le costume des hommes des montagnes du Pinde s'est mieux conservé tout en devenant de plus en plus pittoresque.

Portul bărbătesc din munţii Pindului s'a menţinut mai bine, devenind din ce în ce mai pitoresc.

Băiasa (Pind) *1928, 14 iul.*

a — Néanmoins, depuis la guerre générale lui aussi subit des transformations: le paletot, appellé «*paltó*», tend à remplacer l'intéressante «*sarică*» que portaient les hommes âgés (v. t. I, 128-129).

Totuși, în urma războiului, și el se transformă: în locul interesantei *sarici* a bătrânilor (v. t. I, 128-129) azi apare paltonul numit *palto*.

Andela (Pind) *1928, 21 iul.*

b — Sous le «*paltó*», excepté le «*cunduș*» (v. t. I, 127), toutes les autres pièces de l'habillement sont conservées.

Sub *paltó*, exceptând *cundușlu* (v. t. I, 127), toate celelalte piese ale portului sunt păstrate.

Avdela (Pind) *1928, 1 aug.*

a — Le fez turc, appelé «*căciuuă*» ou «*căciulă*», est actuellement remplacé par un couvre-chef appelé «*cucŭ*».

In locul fesului turcesc numit *căciulă* sau *căciuuă* azi apare așa numitul *cucŭ*.

Avdela *1928, 27 iul.*

b — Le temps n'est peut-être pas loin où le costume pittoresque des Aroumains — compliqué et d i s p e n d i e u x — disparaîtra petit à petit pour faire place au costume des villes

Nu va trece, probabil, mult până când actualul costum pitoresc al Aromânilor — complicat și c o s t i s i t o r — va dispărea treptat-treptat, cedând celui orășenesc.

[*Livădz*, Grecia] *1929, 9 mai.*

a — La nostalgie retient les vieillards originaires de la région de *Grámoste*: émigrés au Quadrilatère Roumain, de renoncer au costume ancestral: ils n'ont emprunté au costume daco-roumain que la «*căciula*» (couvre-chef) — v. t. I, 130 *a*.

Nostalgia împiedică pe bătrânii originari din regiunea Gramostei, emigraţi în Cadrilaterul României, să renunţe la portul strămoşesc: doar *căciula* e împrumut daco-român (v. t. I, 130 *a*).

[*Rila*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

b — Dans le costume, tel qu'il a évolué, des vieillards des montagnes de la Bulgarie nous trouvons les pièces suivantes en drap: les pantalons appelés «*şilvări*»; la veste à manches appelée «*dulumă*» (1), sous laquelle on porte une «*giumăndáne*» (2); un vêtement, ressemblant à un pardessus, appelé «*capótă*» (3).

In portul evoluat al bătrânilor din munţii Bulgariei constatăm următoarele piese de postav: pantaloni numiţi *şilvări*; vestă cu mâneci numită *dulumă* (1), sub care se poartă o *giumăndane* (2); o haină, ca un pardesiu, numită *capotă* (3).

[*Giumaia*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

a — Le vieillard qui est à gauche porte un long vêtement appelé «*sarică*» et celui d'à droite porte, par dessus la «*căndușea*» blanche en laine, une «*capotă*».

Bătrânul din stânga poartă o haină lungă numită *sarică*, iar cel din dreapta, peste *căndușea* albă de lână, poartă *capotă*.

[*Giumaia*] *1929, 30 iun.*

b — La «*sarica*» du vieillard d'à gauche porte aux épaules des vestiges d'„oreilles" appellées «*leápe*» (v. t. I, 130 *a*). Le capot («*capota*») de celui d'à droite est pourvue de manches et d'une «*zărcúlă*» (capuchon), qui protège la tête en temps de pluie.

Sarica bătrânului din stânga are la umeri mici urme de „urechi" numite *leape* (v. t. I, 130 *a*). *Capota* celui din dreapta e prevăzută cu mâneci și, în spate, cu o bucată patrulateră, numită *zărculă*, care, în timp de ploaie, se face ca un con și se pune pe cap.

[*Livădz* şi *Deniscu*, Pind] *1929, 9 mai.*

a — Dans la nouvelle patrie géographique aussi — savoir au Quadrilatère Roumain — les vieux continuent à porter la «*sărica*» même en été.

Şi în noua lor patrie geografică — anume în Cadrilaterul României — bătrânii continuă să poarte *sarica* chiar în zilele de vară.

[*Rila*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

b — Le «*sileaf*» (ceinture en cuir à plusieurs compartiments), que dans leurs villages d'origine ils portaient presque journellement, ne fait plus son apparition chez ces colons que rarement, aux jours de grandes fêtes.

Sileaful, pe care în satele lor de origine îl purtau aproape zilnic, azi, la aceşti colonişti, el apare rar, şi anume în zile mari.

[*Livădz*, Grecia] *1929, 3 sept.*

a — Representants d'anciennes générations, actuellement transplantés dans une région dont l'aspect géographique, le milieu et la façon de vie sont différents.

Representanți ai unor generații bătrâne, azi transplantați într'o regiune cu alt aspect geografic, cu alt mediu, cu altă viață.

b — La vie patriarcale propre à la vie pastorale et son pittoresque aspect ethnographique disparaissent maintenant devant la nouvelle façon de vie qui leur est imposée, entre autres, par leur nouvelle occupation, savoir l'agriculture.

Patriarhalismul social propriu vieței păstorești, cu pitorescul său aspect etnografic, azi dispare în fața vieței nouă pe care le-o impune, între alte, și o ocupațiune nouă, anume agricultura.

[*Curtova*, Bulgaria] *1929, 1 iul.*

[*Bociova*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

a — En général, les Aroumains des montagnes de la Bulgarie portent par dessus les «*cioáriți*» (v. t. I, 122) des bas brodés de fil d'or, appelés «*părpódz*».

In general, Aromânii din munții Bulgariei poartă peste *cioariți* (v. t. I, 122) ciorapi brodați cu fir de aur, numiți *părpodz*.

[*Livădz*, Grecia] *1929, 9 mai.*

b — Les femmes portent des bas («*părpódz*») brodés jusqu'à la cheville. Aux extrémités supérieures les bas sont pourvus d'un morceau de ficelle appelé «*cioáră*».

Aromâncele poartă *părpodz* brodate până la glezne. La capetele superioare ciorapii sunt prevăzuți cu câte o sfoară numită *cioară*.

L'HABITATION ET SES ACCESSOIRES

LOCUINȚA ȘI ACCESORIILE SALE

Avdela (Pind) *1928, 6 aug.*

Contrairement aux villages daco-roumains, les villages aroumains des montagnes du Pinde sont situés sur des versants, plutôt escarpés, de hautes montagnes presque dénudées (v. t. I, 142).

Spre deosebire de satele daco-române, cele aromâne din munții Pindului sunt situate pe versanturi mai mult râpoase de munți înalți și aproape pleșuvi. (Vedere din spre est).

Perivole (Pind) *1928, 6 aug.*

a — Tous les villages aroumains sont du type concentré. Leur altitude varie de 800 à 1300 mètres.

Tipul tuturor satelor aromânești e cel concentrat. Altitudinea la care sunt situate variază între 800 și 1300 m. (Vedere din spre nord-est).

Cheare-Aminciu (Pind) *1928, 8 iul.*

b — La vue de ces villages est d'une austérité peu attrayante, leur vie étant dominée par la grandeur sauvage des montagnes.

Vederea lor îți inspiră o austeritate puțin atrăgătoare, viața lor fiind dominată de măreția sălbatecă a munților. (Vedere din spre sud).

a — Une plantation un peu plus riche n'apparaît que dans les villages dont la population ne descend pas en automne dans la plaine en même temps que les troupeaux de moutons, étant sédentaire.

O plantaţie ceva mai bogată apare numai în satele a căror populaţie nu coboară în timpul toamnei la şes, odată cu turmele de oi, ea fiind sedentară. (Vedere din spre sud-est).

Aminciu (Pind) *1928, 8 iul.*

b — Rares sont les villages sis au fond d'une vallée, près d'un cours d'eau.

Rare sunt satele aşezate în vale, lângă o apă curgătoare. (Vedere din spre nord-vest).

Hălichi (Pind) *1928, 8 iul.*

a — L'ambiance des villages aroumains est p e u communicative; elle est plutôt froide et un peu solitaire.

A t m o s f e r a sufletească a satelor aromânești e puțin comunicativă; ea e mai mult rece și oarecum solitară. (Vedere din spre nord).

Perivole (Pind) *1928, 16 iul.*

b — Presque tous les villages ont à une de l e u r s extrémités une église, même si à l'intérieur il y en a encore une ou deux.

Mai toate satele au la câte o margine a lor câte o biserică, chiar dacă în interiorul lor se găsește și încă una sau două. (Vedere din spre est).

Băiasa (Pind) *1928, 14 iul.*

a — Un des traits caractéristiques de l'habitation dans la péninsule balkanique est le balcon qui s'étend au dessus de la porte.

O caracteristică a locuinței din peninsula balcanică o constituie și balconul ce se întinde deasupra ușei.

Avdela (Pind) *1928, 30 iul.*

b — Actuellement, cependant, le nouveau type de maison apparaît plus simplifié. Au point de vue de la maçonnerie, même actuellement la hauteur des murs est soutenue par des poutres rabotées, placées horizontalement à des distances symétriques, et qu'on appelle «*ðemate*» (liaisons).

b — Azi, însă, tipul nou de case apare mai simplificat. Ca zidire, și astăzi păreții au din distanță în distanță în înălțime câte un brâu orizontal format din bârne cioplite, numite *ðemate*.

Avdela *1928, 29 iul.*

Avdela (Pind) *1928, 27 iul.*

a — Dans l'ancien type de maison le rez-de-chaussée latéral était composé de deux pièces pourvues de petites fenêtres et servant de caves aussi bien que de greniers.

La vechiul tip de casă parterul lateral era compus din două încăperi prevăzute cu ferestre mici și cari serveau drept pivnițe și poduri.

Băiasa (Pind) *1928, 14 iul.*

b — On ne voit plus actuellement de portes cintrées que dans les vieilles maisons.

Poarta arcuită azi nu se mai vede decât la casele bătrânești.

a — Presque toute maison possède à côté ou à proximité immédiate une cabane servant de cuisine, de buanderie etc., appelée «*maγĭurγĭó*».

Aproape orice casă are alături sau în imediata ei apropiere câte o colibă pentru gătit, spălat etc., numită *maγĭurγĭo*.

Aodela (Pind) *1928, 4 aug.*

b — A l'extrémité des villages, près des cours d'eau, il y a les moulins à eau.

La marginea satelor, lângă ape curgătoare, apar și morile.

Aodela *1928, 24 iul.*

a — A la maison l'eau est conservée d'habitude dans des vases en cuivre étamés, appelés «*ghĭum(e)*» (au plur. «*ghĭun'ĭ*» et «*ghĭumurĭ*, s'ils sont grands et «*ghĭumiță*» s'ils sont petits).

In casă apa se păstrează de obiceiu în vase de aramă spoite, numite *ghĭum(e)* (pl. «*ghĭun'ĭ*» și *ghĭumurĭ*, dacă sunt mari și *ghĭumiță* dacă sunt mici).

Avdela (Pind) *1928, 2 aug.*

b — Outres ces vases on peut voir aussi chez presque tous les Aroumains des vases en bois appelés «*bucle*» (s'ils sont grands) et «*bucl'iță* (s'ils sont petits).

In afară de aceste vase, la mai toți Aromânii se pot vedea și vase de lemn numite *bucle* (dacă sunt mari) și *bucl'iță* (dacă sunt mici).

[*Bociova*, Bulgaria] *1929, 30 iun.*

Aminciu (Pind) 1928, 10 iul.

a — Dans certains villages la «búcla» qui a une forme oblongue s'appelle «vuțélă».

In anumite sate bucla oblongă se numește vuțelă.

[Curtova, Bulgaria] 1929, 1 iul.

b — D'ordinaire, les «búclele» habituelles sont pourvues d'une chaînette pour pouvoir être suspendues à l'épaule.

De obiceiu, buclele folosite sunt prevăzute cu un lanț, pentru a putea fi atârnate de umăr.

Calabaca 1928, 6 iul.

c — Mortier en bois, mais dont le pilon est en fer, se fait voir aussi chez les Aroumains.

Piua de lemn, dar cu maiul de fier, apare și la Aromâni.

a — Fromage fabriqué à la maison, appelé «*cașŭ*»: les Aroumains le conservent dans des peaux de moutons, tondues et retournées, qu'on appelle *fol'i* (au sing. «*foále*» = outre).

Brânza de casă, numită *cașu*, Aromânii o păstrează în piei de oi tunse și întoarse, numite *fol'i* (sing. *foale*).

[*Curtova*, Bulgaria] *1929, 1 iul.*

b — On transporte le vin à dos de mulet ou de cheval et on le conserve dans des peaux de boucs, tondues et retournées, qu'on appelle «*ŭ t r i*» = outre (au plur. «*uțrî*»).

Vinul se transportă încărcat pe catâri sau cai și se păstrează în piei de țapi tunse și întoarse, numite *uțrî* (sing. *utri*).

Avdela (Pind) *1928, 2 aug.*

OCCUPATIONS

OCUPAŢIUNI

[*Livădz*, Grecia] *1929, 9 mai.*

Le même rouet, appellé «*cicrică*», servant à filer la laine appelée «*tortu*», se fait voir aussi chez les Aroumains de *Livădz*.

Aceeaşi roată, numită *cicrică*, pentru tors *tortu* apare şi la Aromânii din *Livădz*.

a — Ayant émigré, ils ont emporté avec eux presque tous les instruments nécessaires à l'industrie de la laine.

Emigrând, şi-au adus mai toate uneltele necesare industriei lânei.

[*Livădz*, Grecia] *1929, 9 mai.*

b — Les Aroumaines des montagnes de la Bulgarie se servent elles aussi de la «*vârtelniţa*» (dévidoir), qu'elles appellent «*vârteánţă*» (v. p. 112 *a*).

Aromâncele din munţii Bulgariei cunosc şi *vârtelniţa*, pe care o numesc *vârteanţă* (v. p. 112 *a*).

[*Curtova*, Bulgaria] *1929, 1 iul.*

Pind 1928, 14 iul.

a — En général toutes les Aroumaines filent en se tenant debout (v. p. 105, 106, 107 et t. I, 62, 146, 147).

In general toate Aromâncele torc stând în picioare (v. p. 105, 106, 107 și t. I, 62, 146, 147).

Amínciu (Pind) *1928, 10 iul.*

[*Livadz*] *1929, 5 sept.*

b, c — Les quenouilles, aux pièces mobiles et sculptées appellées «*schicu*», se font maintenant rarement voir chez les Aroumains et presque seulement chez les éleveurs de moutons transhumants.

Furcile de tors, cu piese mobile și sculptate numite *schicu*, azi apar rar la Aromâni, și aproape numai la oierii transhumanți.

Avdela (Pind) 1928, 3 aug.

a — Actuellement encore on fait les pelotes en fixant les bouts du fuseau entre les doigts des pieds (v. p. 203 *a*, 115, et t. I, 149 *a*)

Depănatul ghemelor se mai face punându-se cele două capete ale fusului între degetele picioarelor (v. p. 203 *a*, 115, și t. I, 149 *a*).

b — Outre les «*vilendzăle flucáte*» (tapis et couvertures en laine), toute maison aroumaine possède aussi au moins une couverture appelée «*doágă*» ou «*cergă*», formée de trois à six bandes appelées «*frândză*» (feuilles).

In afară de *vilendzăle flucate*, orice casă aromănească are și cel puțin câte un țol numit *doagă* sau *cergă*, format din înădirea a trei până la șease părți numite *frândză*.

Avdela 1928, 3 aug.

a — Ces «*doádze*» ou «*cérdzi*» ne sont faites que de laine; elles se distinguent de la «*sázma*» faite de laine et de «*căprínă*» (poil de chèvre) et servent aussi bien de couverture que de tapis.

Aceste *doadze* sau *cerdzi* sunt făcute numai din lână, spre deosebire de așa numita *sazmă* care e făcută din lână amestecată cu *căprínă*. Ele servesc drept plapome sau drept covoare.

Avdela (Pind) *1928, 3 aug.*

b — Toute famille fabrique plusieurs gros pains, appelés «*cârvél'i*», suffisants pour une semaine.

Fiecare familie își face mai multe pâni mari, numite *cârvel'i*, cari să-i ajungă pentru o septămână.

Avdela *1928, 25 iul.*

Andela (Pind) *1928, 2 aug.*

a — Les pains bénits, destinés aux églises comme offrande, sont marqués d'un grand sceau en bois, appelé «*simnător*».

Prescurile pentru biserică se însemnă de-asupra cu un pristornic de lemn, numit *simnător*.

Andela *1928, 25 iul.*

b — Toute famille fait une fois par semaine une pâtisserie aux légumes, au lait etc., appelée « *pită*». Ces pâtisseries se font sur de grands plateaux en cuivre, appelés «*tăpsii*».

Odată pe septămână orice familie își face în *tăpsie* câte o plăcintă cu verdețuri, cu lapte etc., numită *pită*.

Andela *1928, 4 aug.*

c — Souvent le feu où cuit la «*píta*» provient du fruit du pin, appelé «*cuculiciu*» (cône).

Adesea, jăratecul necesar coacerei *pitei* provine din fructul pinului numit *cuculiciu*.

a — Lorsqu'il y a beaucoup de linge à laver, on le transporte à la rivière à dos d'âne.

Când e mai multă rufărie de spălat, totul e transportat la râu sau vale pe un măgar.

Avdela (Pind) *1928, 4 iul.*

b — Chaque famille y installe une chaudière et, tout près, une auge, appelée «*cupán'e*».

Fiecare familie își instalează cazanul, lângă care se așează albia numită *cupan'e*.

Avdela *1928, 3 aug.*

Din Pind, pe drumurile Albaniei — *1927, 3 sept.*

a — Ce qu'est la paire de boeufs pour les Daco-roumains (v. p. 83) est ou plutôt a été pour les Aroumains la caravane composée de mulets.

Ceea ce e părechea de boi pentru Daco-român (v. p. 83), pentru Aromân e, dar mai ales a fost, caravana lui formată din catâri.

Avdela (Pind) — *1928, 3 aug.*

b — Monté ordinairement sur un cheval, chaque muletier (*«cărvănár»*) dirige sa caravane formée de 4 à 10 mulets, voire même, jadis, de 20 à 30 mulets.

Călăre de obiceiu pe un cal, fiecare *cărvănar* își mână din urmă caravana formată din 4 până la 10 catâri — odinioară chiar din 20 până la 30 catâri.

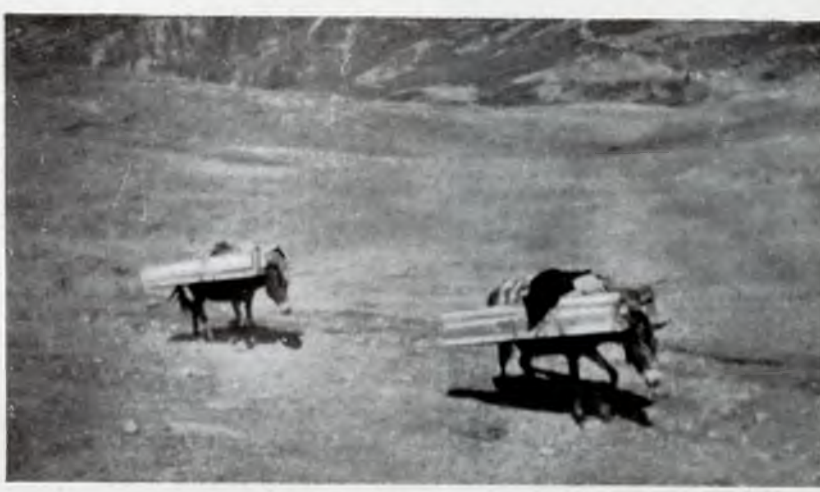
a — Souvent deux ou plusieurs «*cărvănări*» (muletiers) s'associent et forment ainsi de longues files de caravanes qui transportent les produits d'une région dans une autre, le plus souvent de la plaine à la montagne.

Adesea doi sau mai mulți *cărvănari* se asociază, formând astfel lungi șiruri de caravane ce transportă produsele unei regiuni într'altă regiune, mai ales de la șes la munte.

Avdela (Pind) *1928, 7 aug.*

b — Lorsque ces caravanes descendent des montagnes dans la plaine, elles sont souvent chargées de planches de pin, produit des scieries des montagnes du Pinde.

Când coboară spre câmpie, aceste caravane se duc încărcate și cu scânduri de pin, ridicate de la ferestraiele din munții Pindului.

Avdela *1927, 15 aug.*

a — Que ce soit en descendant vers la plaine ou en remontant vers la montagne, toute caravane est précédée d'un guide, ordinairement un mulet portant au cou une clochette *(«chípru»)*, appelé *«culăţúză»*.

Urcând la munte sau coborând la şes, fiecare caravană are în fruntea ei drept conducător un catâr, numit *culăţuză*, purtând de gât o talangă numită *chipru*.

Andela (Pind) *1928, 5 aug.*

b — Pendant la durée des fêtes nationales — telles la *«Stă-Vín'irĭ»* (26 juillet), la *«Stă-Mărie»* (15 août) etc. — les caravanes de mulets, de même que les haras de chevaux, sont laissés paître librement dans les montagnes, sous la garde d'enfants.

In zile de sărbători naţionale — cum ar fi *Stă-Vin'iria* (26 iulie), *Stă-Măria* (15 august) etc. — caravanele, ca şi ergheliile de cai, pasc libere în munţi, păzite de copii.

Aminciu: «La Mpirătoare» (Pind) *1928, 13 iul.*

a — Le «cărvănárul», comme tout Aroumain montagnard, se met à table, les jambes croisées («stavrutá»).

Cărnăvarul, ca orice Aromân de munte, când stă să mănânce se așează jos încrucișându-și picioarele (stă stavrutá).

Pe muntele B a b a (Pind), între *Cornu* și *Clinuva* *1928, 7 iul.*

Avdela (Pind) *1928, 2 aug.*

b — Pour couper tout aliment, comme pour couper les cornes des chevaux lorsqu'il les ferre («ncálță»), le «cărvănárul» est toujours muni d'un canif spécial, appelé «custúră».

Pentru tăiatul oricărui aliment, ca și pentru tăiatul unghiilor pentru potcovirea (ncălțarea) cailor, cărvănarul poartă cu sine o custură specială.

Avdela *1928, 2 agu.*

c — Lorsqu'il voyage avec sa caravane il est aussi toujours muni d'une gourde en bois appelée «buclă», dans laquelle il garde sa provision de vin.

Când e cu caravana la lucru ('n cărvane), el mai are în totdeauna și o buclă de lemn, pe care o umple cu vin.

ÉGLISES
LA VIE AUX JOURS DE FÊTE

BISERICI
VIAȚA ÎN ZILE DE SĂRBĂTOARE

Băiasa (Pind) *1928, 14 iul.*

Un des traits caractéristiques des églises aroumaines est le parvis formé de belles colonnades cintrées.

Intre alte, o caracteristică a bisericilor aromâne o formează tinda lor prevăzută în față cu frumoase colonade arcuite.

Avdela (Pind) *1928, 24 iul.*

a — A l'une des extrémités de l'église s'élève le clocher, également en pierre.

La un capăt al bisericei se află turnul-clopotniță, construit tot din piatră.

Clinuva (Pind) *1928, 7 iul.*

b — A l'extrémité des villages, près de la route, on voit une croix («*crúțe*») en pierre, renferment une icône et une boîte pour recueillir les offrandes en argent.

La marginea satelor, lângă drum, se vede câte o *crúțe* de piatră, cu o icoană într'însa și cu o cutiuță pentru bani.

a — La messe finie, s'il y a un Requiem (*«dăre(a mortului»)* les hommes attendent, assis sur le *«pizul'iu»* de l'église, l'aumône faite pour la commémoration des morts (*«grânu cu pâne di mparfire»)*; les femmes forment un groupe à part (v. p. 164 *a*).

După ce serviciul religios e terminat, la orice parastas *(dare(a a mortului)* bărbații așteaptă pomană *(grânu cu pâne di mpărțire)* stând pe prispa *(pizul'ilu)* bisericei, în timp ce femeile formează grup cu totul separat (v. p. 164 *a*).

Avdela (Pind) *1928, 29 iul.*

b — Durant les après-midis d'été, notamment aux jours de fête, les hommes vont causer sur la place du village appelé *«codru»* ou *«misuhore»*. On n'y voit jamais à côté des hommes ni femmes ni enfants.

In după-amiezile de vară, mai ales în zile de sărbătoare, bătrânii satului ies în piață, numită *codru* sau *misuhore*, unde stau de vorbă. Femeile și copiii nu apar niciodată alături nici în piață.

Avdela *1928, 25 iul.*

Avdela: «*La Sutira*» (Pind) *1928, 6 aug.*

a — Presque toutes les communes ont un couvent. Voici la petite église «*Aγĭu-Sutira*» (Transfiguration), sise au sommet d'un rocher.

Mai toate comunele au câte o mănăstire. Iată bisericuța *Aγĭu-Sutira* (Schimbarea la față), așezată pe un pisc pietros.

b — Après la célébration du service religieux en ce jour de fête (6 août), la foule se rend dans des clairières où, à l'ombre des pins énormes, elle s'apprête à déjeuner par groupes de familles apparentées.

După serviciul religios din această zi (6 august), lumea coboară în poieni unde, sub umbrele unor pini giganți, se pregătește de masă în grupuri de familii înrudite.

Avdela: «*'N Padea-mare*» (Pind) *1928, 6 aug.*

a — Jusqu'à l'heure où l'on se mettra à danser la ronde générale («córlu») — v. t. I, 163 — sur le plateau de «Crúțea-țea-n'ica» (La petite croix), certaines groupes s'amusent en chantant ou en écoutant les airs joués par les musiciens tsiganes.

Până la prinsul *corluĭ* comun (v. t. I, 163) pe platoul *Cruțea-țea-n'ica*, unele grupuri petrec fie cântând din gură, fie ascultând a r i i l e cântate de lăutari țigani.

Avdela: «La Cruțea-țea-n'ica» (Pind) *1928, 6 aug.*

b — Tous les Tsiganes, appelés «*γífțî*», sont habillés presque de la même façon que les Aroumains. Dans toute partie de plaisir il y a au moins deux violons et un tambour de b a s q u e («*dăiré*, *dumbâră* ou *tâmbără*»).

Toți Țiganii, numiți *γífțî*, au un costum aproape identic cu cel al Aromânilor. La orice petrecere trebuie să fie cel puțin două viori și o dairea (*dăiré*, *dumbâră* sau *tâmbără*).

Avdela (Pind) *1928, 6 aug.*

a — Dans l'après-midi de la même journée les jeunes gens et les hommes se livrent à des jeux. Voici le jeu dit «*Cu cămila mproá-stă*» (le chameau debout): «*múma*» (la mère) défend ses petits («*púl'il'i*») contre la tentative du groupe adverse de monter sur eux.

In aceeași zi, după masă, flăcăii, ca și bărbații, fac și jocuri. Iată jocul numit *Cu cămila mproastă: muma* își apără *pul'il'i* ca să nu fie încălecați de cei din grupul advers.

Avdela (Pind) *1928, 6 aug.*

b — Les *Mégléno-roumains,* notamment ceux du village d'«*Oșinĭ*», égorgent plusieurs bêtes à cornes (moutons et veaux) le 6 septembre, jour de leur fête.

Megleno-românii, și anume cei din *Oșini*, în ziua sărbătoarei lor din 6 septembrie taie numeroase vite cornute (oi și viței).

[*Oșini*, Grecia] *1929, 8 sept.*

a — Le manger — d'habitude de la viande cuite — est préparé par les hommes dans plusieurs grandes marmites en plein air.

Mâncarea — de obiceiu fiertură de carne — o pregătesc bărbaţii în mai multe cazane sub cerul liber.

[*Oşini*, Grecia] *1929, 8 sept.*

[*Oşini*] *1929, 8 sept.*

b — Après le repas commence la danse: le seul instrument de musique sur lequel ils règlent leur pas est la «*gaïda*» (cornemuse). Ce sont les habitants eux-mêmes qui en jouent.

După masă începe hora: unicul lor instrument întrebuinţat pentru dans e *gaïda* (cimpoiul), din care cântă chiar Megleniţi.

a — Les Aroumains ont l'habitude de ne guère manger que de viande de mouton et, en automne, de chèvre aussi. Pour écorcher ces animaux, ils on l'habitude de les faire *enfler* (*«unfláre»*) en soufflant de la bouche par une entaille faite à un pied de derrière.

Aromânii obişnuiesc să mănânce aproape numai carne de oaie şi, toamna, şi de capră. Pentru jupuirea pielei e procedeul ca vita să fie *unflată*, suflând cu gura printr'o spărtură făcută la un picior din îndărăt.

Avdela (Pind) *1928, 25 iul.*

b — Les peaux sont enlevées de la queue à la tête sans qu'elles soient déchirées, afin que l'on en puisse faire des outres (*«fol'ĭ»* ou *«uțrî»*), servant à la conservation du fromage etc. (v. p. 201).

Pieile se jupoaie de la coadă spre cap fără a fi tăiate, pentru a putea face din ele *fol'ĭ* sau *uțrî* pentru brânză etc. (v. p. 201).

Avdela *1928, 25 iul.*

a — Dans plusieurs communes des montagnes du Pinde il y a deux jusqu'à six boucheries pourvues journellement et abondamment de viande fraîche.

In numeroase comune din munții Pindului se taie zilnic carne abondentă, în fiecare comună fiind două până la șease măcelării.

Avdela *1928, 25 iul.*

b — Un des traits caractéristiques de ces communes est que journellement on fait cuire à la broche — la broche était jadis en bois, actuellement elle est aussi en fer — des agneaux entiers, voire même des moutons, des boucs etc. Autour de l'agneau on enroule le «*bumbărul*» (cf. *Antologie aromânească,* 409).

O caracteristică a acestor comune e că zilnic se frig în frigări de lemn — azi și de fier — miei întregi, sau chiar berbeci, țapi etc. Aci, în jurul mielului e fixat și *bumbarul* (cf. *Antologie aromânească,* 409).

Avdela *1928, 26 iul.*

Avdela (Pind) *1928, 6 aug.*

a — Un mets que l'on peut improviser, notamment pour les «*cărvănări*» (muletiers) aux jours de travail, est ce qu'on appelle «*chibápe*» (brochée): c'est de la viande de mouton, coupée en morceaux et cuite sur une broche en fer ou bien sur une broche en bois que l'on improvise, appelée «*sulă*».

O mâncare ce se poate improvisa, mai ales pentru *cărvănari* în zile de lucru, e așa numita *chibape:* carne de oaie, tăiată în bucăți și friptă într'o frigare de fier sau una improvisată dintr'o nuia numită *sulă.*

Avdela *1928, 4 aug*

b — Les enfants rammassent avidement les osselets des moutons égorgés, auxquels ils jouent de diverses manières (cf. Pericle Papahagi, *Din literatura poporană a Aromânilor*, 126-131). Les quatre côtés ou faces de l'osselet, lequel s'appelle «*vâșcl'é*» etc., ont les dénominations suivantes: 1. «*ciurla*», 2. «*cazáca*», 3. «*dutí*», 4. «*lachi*».

Copiii strâng cu mare ardoare arșicii proveniți din oile tăiate: cu ajutorul lor fac o mulțime de jocuri (cf. Per. Papahagi, *Din lit. pop. a Aromânilor*, 126-131). Cele patru părți ale arșicului, numit *vâșcl'e* etc., au câte o numire: 1. *ciurla*, 2. *cazaca*, 3. *dutí*, 4. *lachi*.

Apdela *1928, 4 aug.*

a — Aux jours de fête et aux heures de loisir les enfants, réunis en groupes, rivalisent à qui lancera plus loin la pierre au moyen de la fronde appelée «*proáște*».

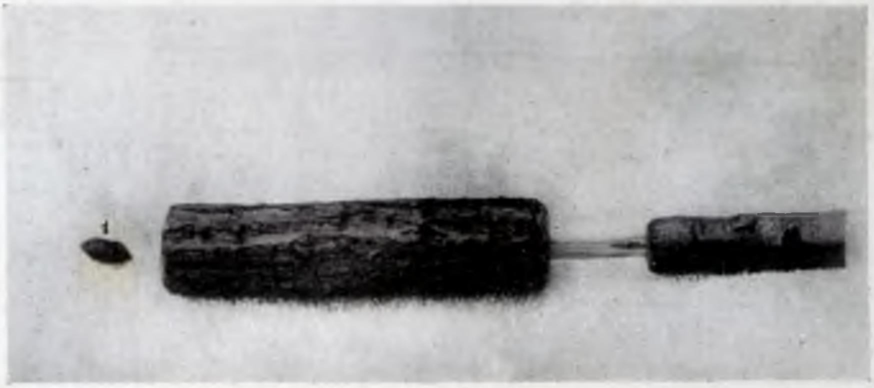
In zile de sărbătoare și în ore de repaos copiii, formând grupuri, se iau la întrecere în aruncarea pietrei cu ajutorul praștiei numită *proaște*.

Apdela *1928, 4 aug.*

b — Les enfants jouent également de diverses façons intéressantes à la toupie, appelée «*sfurlă*». Jusqu'en 1910 il n'y avait guère d'enfant qui n'eût sa toupie. Actuellement elle apparaît très rarement.

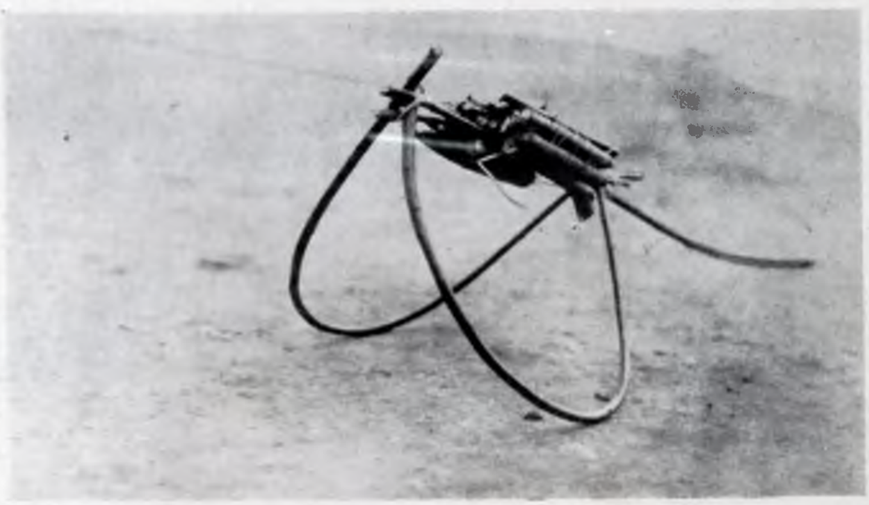
Jocuri interesante și variate li le procură sfârleaza, numită *sfurlă*, care, până pe la 1910, nu lipsea nici unui copil. Azi ea apare foarte rar.

Aodela (Pind) *1928, 4 aug.*

a — Voici une «*păşpácă*» faite en bois de sureau évidé, aux deux bouts de laquelle les enfants fourrent deux «*ciuciumádzĭ*» — espèce de balles en bourre. L'une de ces balles chasse l'autre (1) par suite de la pression de l'air au moyen d'un piston en bois et la lance comme un projectile.

Iată o *păşpacă*, făcută din lemn de soc, în care copiii introduc doi *ciuciumadzĭ* de câlţi, câte un la fiecare capăt: comprimându-se aerul cu ajutorul unui piston, unul asvârle pe celalt (1) ca pe un glonţ.

Aodela *1928, 4 aug.*

b — Comme réminiscence de l'époque où les caravanes qui sillonaient toute la péninsule balkanique étaient en pleine prospérité, les enfants actuellement encore fabriquent des chevaux de bois (*«cal'i di lemnu»*), à dos desquels ils chargent des fardeaux et les font marcher en leur passant au cou, en guise de licou (*«căpéstru»*), un morceau de ficelle sur laquelle ils tirent.

Drept ecou puternic al cărvănăritului, care odinioară era în floare în întreaga peninsulă balcanică, copiii şi azi încă fac *cal'i di lemnu*, pe cari apoi îi încarcă cu diferite lucruri, trăgându-i după ei de o sfoară ce serveşte drept *căpestru*.

Avdela

— Jusqu'à tout récemment le Pinde voyait, aux jours de fête, ses fiers habitants vêtus de leur pittoresque costume ancestral: c'était l'image d'une vie où palpitait tout un passé ethno-historique.

Până mai ieri Pindul își vedea în zile de sărbătoare pe mândrii săi locuitori în pitorescul port strămoșesc: respira viul unei vieți în care palpita un întreg trecut etno-istoric.

b — Actuellement, surtout aux jours de divertissement, le même Pinde semble ne plus reconnaître ses propres enfants: l'ancien costume apparaît comme un étranger humilié dans le cadre des transformations biologiques et ethnographiques qui ont envahi aussi les villages aroumains.

Azi, mai ales în zile de petrecere, același Pind parcă nici nu-și recunoaște pe proprii săi fii: vechiul port apare ca un strein umilit în cadrul transformărilor biologice și etnografice ce au invadat și satele aromânești.

Avdela: «La Sutira» *1928, 6 aug.*

INDEX DACO-ROUMAIN

INDEX AROUMAIN

RÉPARTITION DES PHOTOGRAPHIES DACO-ROUMAINES PAR DISTRICTS ET VILLAGES

CÂMPULUNG

Câmpulung 141 *b*
Dorna-Cândrenilor 14 *a*, 48 *a*
Fundul-Sadovei 38, 48 *b*, 70 *a*, 141 *a*, 157 *b*
Gura-Sadovei 159 *b*
Mănăstirea-Humor 150 *a*, *b*, 169 *a*
Mănăstirea-Voroneț 149 *a*, *b*
Mănăstirea Vatra-Moldoviței—cf. *Vatra-Moldoviței*
Sadova 43 *b*
Vatra-Moldoviței 16 *b*, 23 *c*, 109 *a*, 113 *a*, 121 *b*, 147 *b*, 151 *a*, *b*, 159 *a*

CLUJ

Negreni 28 *a*, 53 *a*, 63 *b*, 107 *a*, 112 *b*, 116 *b*, 125 *b*

FĂGĂRAȘ

Drăguș 17 *a*, *b*, 25 *a*, *b*, 44 *a*, 62 *a*, 64 *a*, 66 *b*, 80 *a*, 116 *a*

FĂLTICENI

Conțești 63 *a*, 64 *b*, 68 *a*, 72 *a*, 102 *a*, 113 *b*
Tătăruși 63 *b*

HUNIEDOARA

Alun 37 *b*, 42 *b*, 86 *a*, 88 *b*, 99 *b*, 100 *b*, 123 *b*, 127 *a*, 128 *a*, *b*, 143 *b*
Bătrâna 13 *a*, 31 *a*, 35 *a*, 42 *c*, 99 *a*
Cerbăl 33 *a*, 43 *a*, 73 *b*, 76 *a*, 87 *a*, *b*, 130 *b*, 133 *a*, 136 *b*, 143 *a*, 169 *b*, 170 *a*, *b*, 171 *a*, *b*, 172 *a*
Cernișoara 35 *a*, 77 *b*, 144 *a*
Ciula-mare 93 *a*
Dânsuș 61 *b*, 137, 138 *a*, *b*, 139 *a*
Florese 29 *a*, 33 *b*, 78 *a*, *b*
Găunoasa 136 *a*
Gureni 68 *b*
Hățăgel 94 *a*, 93 *a*
Hobița-Sarmisegetuzei 104 *b*, 106 *a*, 118 *a*
Lăpujul-de-sus 31 *b*, 34 *a*
Lelese 15 *b*, 19 *a*, *b*, *c*, 32 *b*, 36 *b*, 74 *a*, *b*, 91 *a*, 96 *b*, 104 *a*, 106 *b*, 111 *a*, 115 *b*, 118 *b*, 127 *b*, 129 *b*, 165 *b*
Lunca-Cernei-de-jos 14 *b*, 15 *a*, 20 *a*, *b*, 22 *b*, *c*, 27 *a*, 30 *b*, 59 *a*, 143 *a*
Lunca-Cernei-de-sus 67 *b*, 143 *b*
Lunca-Negoiului 40 *a*, 33 *b*, 73 *a*, 98 *b*, *c*, 123 *a*, 129 *a*
Măceu 83
Mănăstirea-Prislop 148 *a*, 156 *a*, *b*
Meria 21 *a*, *b*, 22 *a*, 27 *b*, 40 *b*, 41 *a*, *b*, 52 *a*, *b* 68 *c*, 126 *c*, 130 *a*, 134 *b*, 135 *b*, 144 *b*, 172 *b*
Ostrovul-mare 93 *b*, 122 *b*
Poiana-răchițelei 80 *b*, 81 *a*
Răchitova 134 *a*
Rî-di-moare 51 *b*, 92 *b*, 101 *b*
Runcul-mare 131 *a*, *b*, 132 *a*
Sarmisegetuza 51 *a*, *c*, 76 *c*, 103 *b*, 111 *b*, 114 *b*, 119 *b*, 120 *a*, *b*
Tuștea 30 *a*
Vadul-Dobrei 28 *b*

MARAMUREȘ

Budești 45 *a*, *b*, 46 *b*, 61 *a*
Giulești 39 *a*, 90 *b*
Hărnicești 16 *a*, 42 *a*, 46 *a*, 47 *a*, *b*, 73 *a*, 94 *b*, 164 *a*
Sârghi 90 *a*, 140 *a*
Sat-Șugătag 32 *a*, 33 *b*, 42 *a*, 63 *a*, 69 *a*, 72 *b*, 76 *b*, 84 *a*, *b*, 83 *a*, 88 *a*, 89 *a*, 91 *b*, 93 *b*, 97 *b*, 100 *a*, 105 *b*, 108 *a*, *b*, 113 *a*, 122 *a*, 125 *a*, 126 *a*, 132 *b*, 140 *b*, 157 *a*, 163 *c*, *d* 164 *b*, 165 *a*, 166 *a*, *b*, 167 *a*, *b*, 168 *a*, *b*

PIATRA

PUTNA

SIBIU

TURDA

RÉPARTITION DES PHOTOGRAPHIES AROUMAINES PAR ÉTATS ET VILLAGES

GRÈCE

BULGARIE

TABLE DES MATIÈRES

CLIŞEE ŞI TIPAR
SOCEC & Co., S. A.
BUCUREŞTI 1930

ATELIERS GRAPHIQUES
SOCEC & Co., S. A.
BUCAREST